

**UNIVERZA V LJUBLJANI
TEOLOŠKA FAKULTETA**

Tina Zafošnik

**Učenci, učenčevstvo in Jezus v Markovem
evangeliju**

DIPLOMSKO SEMINARSKO DELO

Ljubljana, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
TEOLOŠKA FAKULTETA
UNIVERZITETNI DVOPREDMETNI PROGRAM TEOLOGIJA

Tina Zafošnik

Učenci, učenčevstvo in Jezus v
Markovem evangeliju

DIPLOMSKO SEMINARSKO DELO

Mentor: izr. prof. dr. Maksimilijan Matjaž

Ljubljana, 2016

Zahvala

Najprej bi se rada zahvalila prof. Maksimilijanu Matjažu, ki mi je s prijazno besedo in veliko nasveti, zelo olajšal pisanje moje naloge.

Iskrena hvala staršem in bratu, ki so me vsa ta (pre)dolga leta ljubeče podpirali in tiho čakali na svoj izvod mojega diplomskega dela.

Največjo zaslugo za dokončanje študija pa imata moj partner in najina hčerka, ki sta mi stala ob strani, prenašala slabo voljo in me vsak po svoje, navdihovala, dopolnjevala in razveseljevala vsak dan sproti.

Seznam uporabljenih kratic in okrajšav

itd. – in tako dalje

idr. – in drugo/druge

ipd. – in podobno

npr. – na primer

oz. – oziroma

V. – vrstica

SP – Sveto pismo

Mr – Markov evangelij

Jn – Janezov evangelij

Kazalo vsebine

UVOD	1
1. MARKOV EVANGELIJ	3
2. UČENČEVSTVO.....	7
2.1 KDO JE UČENEC IN KAKŠNE KVALITETE POTREBUJE.....	9
2.1.1 Dvanajsteri	10
2.1.2 Klic in odgovor.....	11
2.1.3 Pomanjkljivost učencev.....	12
2.2 STRANSKE OSEBE	13
3. UČENCI IN POUČEVANJE	17
3.1 KLICI.....	17
3.2 IMENOVANJE	20
3.3 MISIJON	21
3.4 SLEPI MOŽ.....	22
3.5 PETROVA IZPOVED.....	24
3.6 NAPOVEDI TRPLJENJA, SMRTI IN VSTAJENJA	25
3.6.1 Prva napoved trpljenja, smrti in vstajenja (8,31-9,1).....	25
3.6.2 Druga napoved trpljenja, smrti in vstajenja (9,30-32)	29
3.6.3 Tretja napoved trpljenja, smrti in vstajenja (10,32-34).....	31
3.7 PRIMERJAVA NAPOVEDI O TRPLJENJU, SMRTI IN VSTAJENJU	34
3.8 SLEPI BARTIMAJ.....	36
3.9 VZORNI UČENCI	37
4. JEZUS – UČITELJ V MARKOVEM EVANGELIJU	42
4.1 UČITELJSKI NAZIVI	43
4.2 POUK	44
4.3 KAKO JEZUS POUČUJE.....	48

4.3.1	Jezus poučuje preko vprašanj	48
4.3.2	Jezus poučuje preko prilik	51
4.3.3	Analiza Jezusovih učnih metod	52
4.3.4	Analiza Jezusovih učnih oblik	61
4.4	JEZUS – VZOR ZA SODOBNEGA UČITELJA.....	64
	ZAKLJUČEK	68
	POVZETEK IN KLJUČNE BESEDE.....	70
	ABSTRACT AND KEY WORDS	71
	REFERENCE.....	72
	ELEKTRONSKI VIRI.....	74

UVOD

»Za lepoto in globino Kristusovih misli je težko najti primerno besedo. Kar doumemo in povemo, je le prispodoba in senca neizraznega in nedopovedljivega duhovnega sveta, ki se nam razodeva v njih.« (Bordon in drugi 1972, 15) Same besede niso dovolj, da bi lahko opisali lepoto Jezusa in njegovih del. Treba jim je dodati veliko mero ljubezni, ta pride ob zavedanju in razumevanju Jezusove skrivnosti, ki jo kristjani nosijo v srcih. Cerkev, kot mistično Kristusovo telo, pa mora poskrbeti, da se bo nauk prenašal naprej, vsajal v srca otrok in z njimi rasel do poslednjega dne, ko bodo povzdignjeni v Božje kraljestvo.

Evangeliji so sad pisanja štirih učencev, voditeljev verskih skupnosti. Treba pa je poudariti, da ti učenci niso avtorji veselega oznanila, ampak le »posredniki in tolmači Gospodovih govorjenih besed in dejanj.« (Bordon in drugi 1972, 18). Nikjer v Sveti Besedi ne zasledimo, da bi jim bil Jezus naročil pisanje o Njem, vendar pa lahko sklepamo, da so jih napisali na željo svojih vernikov, da bi se nauk ohranil v svoji izvirnosti, kolikor bo to le mogoče. Tako so posamezna vesela oznanila polna nekih osebnih doživetij in osebnih občutij. Kot ni samo enega pogleda na Jezusove besede, tako ni samo enega zapisa. »/.../ poti do Boga je mnogo in da je vsakomur na voljo, katero izbere.« (Bordon in drugi 1972, 20) Kljub temu da se med seboj razlikujejo, pa so si vendarle edini v najpomembnejši točki – da je Jezus vsemogočni Božji Sin in težko pričakovani Mesija, ki vsakega pravega kristjana ob Očetu čaka v Božjem kraljestvu.

V diplomskem delu *Učenci, učenčevstvo in Jezus v Markovem evangeliju* se bomo sprva posvetili vprašanju apostolov in njihovih odzivov na Jezusa in Njegovo poučevanje.

V prvem poglavju bomo predstavili kratek pregled avtorstva, obdobja, v katerem je bil napisan, okoliščin in okolja, v katerem je nastal, ter kaj je bil namen stvaritve Markovega evangelija. Poglavje bomo zaključili s predstavitvijo Jezusa, kakor ga avtor prikazal v svojem veselem oznanilu. Zanimalo nas bo, kdo in kako ga prepoznavajo različni liki in osebe, ki se pojavljajo skozi evangelij. Posvetili se bomo tudi Jezusovim

karakternim lastnostim in poglavje zaključili z besedami, da je Marko protagonista svojega biografskega dela, opisal tako, da je zelo podoben »navadnemu« človeku.

Naslednje, drugo poglavje smo posvetili temi učenčevstva. Zanimalo nas bo, kaj bi morali posamezniki pridobiti, da bi lahko postali učenci. Dotaknili se bomo teme dvanajsterih ter njihovih pomanjkljivosti in nekaj pozornosti namenili še stranskim osebam.

V tretjem poglavju bomo skušali prikazati Markov evangelij kot večna navodila za vse učence. Začeli bomo s krajšim splošnim pregledom tistih delov evangelija, ki so se nam zdeli ključni v formaciji pedagoškega procesa med Jezusom in učenci in malo več pozornosti namenili Jezusovim napovedim trpljenja, smrti in vstajenja ter vrsticam, ki jih obdajajo. Ta del diplomskega dela bomo zaključili s predstavitvijo vzornega učenca in odzivov dvanajsterih.

Zadnje poglavje pa bomo posvetili Jezusu kot učitelju in razlogom, zakaj nam lahko vsem, vernim ali nevernim, ki si nekoč želimo opravljati to službo, služi za vzor in navdih za prihodnost. Najprej se bomo posvetili Jezusovim učiteljskim nazivom in jih interpretirali v kontekstu, zatem pa analizirali Jezusa kot učitelja iz vidika današnjih meril za uspešnost pouka. To nas bo vodilo v ugotovitev, da Jezus največ poučuje preko vprašanj in prilik. Podpoglavje bomo zaključili z analizo Jezusovih učnih metod in oblik po sodobnih kriterijih, pri čemer bomo ugotavljali, da je Njegov način poučevanja glede na današnje kriterije še vedno ustrezen. Zaključili bomo z interpretacijo poglavij, obravnavanih v prejšnjem delu diplome, kot vedno aktualnih navodil za učitelja.

1. MARKOV EVANGELIJ

Evangelij po Marku je najstarejši od štirih evangelijev, vključenih v Novo zavezo. Je Petrova izpoved in pripoved o dogodkih in življenju s Kristusom. Nastal je med leti 60 in 70 po Petrovi mučeniški smrti v Rimu. To je bilo hudo obdobje po Neronovem požigu Rima, ko je bilo ljudstvo obupano. Zanj je obtožil nekatere posameznike, ki so bili kristjani. Življenje je za kristjane v tistem obdobju postalo negotovo, bili so podvrženi gnevu ljudstva in pod Neronovo roko tudi mučeni, za kar dokazuje najdemo v 1. Petrovem pismu.

Evangelij je bil napisan kot pomoč za vse, ki so bili podvrženi dogajanju v Rimu. Predstavljal je oporo kristjanom, ko so bili mučeni zaradi svoje vere. Marko ga je spisal, da bi povezal Cerkev v Rimu in jo opogumil v tej krizni situaciji. Da bi dosegel to, pa je moral preslikati krščansko vero v kontekst trpljenja in mučeništva. Ker je hotel kristjanom viliti moči in poskrbeti, da bi verjeli v Jezusa in evangelij, ga je napisal tako, da so našli podobnosti med življenjem Jezusa in rimskih kristjanov. Markov evangelij je pastoralni odgovor na to kritično situacijo, v kateri so se znašli v Rimu (Lane 1974, 12–21).

Pisec evangelija je dejansko anonimen, vendar pa je danes splošno priznано, da je avtor »Janez, ki se je imenoval tudi Marko.« (Apd 12,25) Po pričevanju škofa Papija, ki je deloval v Hierapolisu v prvi polovici 2. stoletja, »Marko, ki je bil Petrov tolmač, je točno zapisal vse, česar se je spomnil /.../.« (SP 2006, 1526) Janez Marko, Jeruzalemčan, je bil Barnabov bratranec (Kol 4,10), Pavlov spremljevalec (Apd 12,25) in Petrov duhovni sin (1 Pt 5,13) (<http://www.theopedia.com/gospel-of-mark>). Za razliko od tradicionalnega mišljenja pa se nekateri biblicisti zatekajo k misli, da je bil avtor nek anonimni kristjan judovskega porekla, ki je pripadal že drugi generaciji kristjanov (SP 2006, 1527).

Kraj nastanka evangelija je težje določiti. Največ biblicistov se nagiba k tezi, da je bil spisan v Rimu za Rimljane. V korist temu govorijo latinizmi in pogrčene latinske

besede (SP 2006, 1527), pa tudi razlage aramejskih besed in besednih zvez, ki jih Rimljani ne bi razumeli (blueletterbible). Dejstvo je, da je bil s Petrom v Babilonu (1 Pt 5,13) in Papij trdi, da je bilo to pismo napisano v Rimu.

Namen Markovega evangelija je vsem oznaniti veselo sporočilo Božjega Sina Jezusa Kristusa, da bodo spoznali resnico in se odločili slediti nauku. Jezus nam oznanja evangelij, »ki prihaja od Boga in ki prinaša neko vest o Bogu.« (Stock 2000, 51) Gre za resnično dobro veselo novico, ki razkrije, kako Bog čuti do svojih. Končno je prišel čas Njegovega milostnega delovanja in izpolnitve, imenovan kairos. »Čas se je dopolnil in Božje kraljestvo se je približalo. Spreobrnite se in verujte evangeliju!« (Mr 1,15) (Stock 2000, 51–55)

Marko namena svojega evangelija ne želi direktno razkriti in ne da hitrih in direktnih odgovorov, ampak »ohranja celotni proces kristološkega tipanja, tavanja in iskanja.« (Matjaž 2000, 408) Da je evangelij kristocentričen, vidimo že v 1,1 »Evangelij Jezusa Kristusa«, vsebina pa tej naslovni vrstici ne odstopa. Na ta način se Jezusova zgodba odvija postopoma skozi celoten evangelij. »Marko posreduje bralcu Jezusovo oznanilo na kerigmatičen način, tako da ga preko različnih reakcij prvih poslušalcev in odprtih vprašanj vključi v dogajanje in ga izzove, da zavzame lastno stališče. Proces odkrivanja Jezusove identitete ne poteka brez težav in konfliktov. Z ene strani prihaja do izraza radikalna različenost med božjim in človeškim mišljenjem (prim. 8,33), z druge pa je skrivnost Jezusove osebe in njegovega poslanstva tako enkratna, da nujno preseže vsako tradicionalno predstavo in ne izzove samo občudovanja, stremljenja in strahu, temveč tudi konflikte, nasprotovanja in odklonitev.« (Matjaž 2000, 409)

Marko odgovarja na dve zelo pomembni temi, ki se v času evangelija prepletata, in sicer sta to vprašanja o Jezusovi osebi in o njegovih učencih. Kljub temu, da že iz uvodne vrstice izvemo za resnično identiteto Jezusa, je to treba večkrat ponavljati in dokazovati.

Jezus je protagonist Markove zgodbe, saj določi prav vse v njej, od scenarija do poteka dogodkov. Vso realnost vidi skozi Božje oči in misli po »Božje«. Marko že na začetku opredeli, kdo je Jezus: »Začetek evangelija Jezusa Kristusa, Božjega Sina« (1,1). V 1,11 in 9,7 Bog oznani, da je Jezus njegov Ljubljeni Sin. Nečisti duhovi (1,24.27) in demoni

ga prepoznajo in sam Satan to potrdi (1,12-13). Medtem ko je iz strani »slabih« Jezus prepoznan kot Božji, pa mu tega verske avtoritete nikakor ne priznajo. Prezirajo ga in mu pravijo, da je obseden (3,22.30). Rimski stotnik je edini, ki ga »vidi«, ki prepozna njegovo pravo identiteto. Njegovi učenci, množica in ostali to spoznajo šele, ko ga vidijo na križu. Rozman (1995, 39) pravi: »Vstajenje je dalo novo vednost vsemu Jezusovemu nauku in delovanju.«

Prepoznan je tudi kot tesar in Marijin sin. Herod celo misli, da je Janez Krstnik, ki je bil obujen od mrtvih, judovska množica pa ga tudi vidi kot preroka ali Elijo (6,14-16; 8,28). Peter ga prepozna kot Mesijo (8,29-30), Bartimaj kot Davidovega Sina (10,47-48). V 11. poglavju je množica, ki ga je spremljala na poti, vzklikala, da Jezus prihaja v Gospodovem imenu, kraljestvo pa je Davidovo (11,10). Pilat in njegovi ga okličejo za kralja judov. Šele na koncu ga rimski stotnik končno proslavi kot Božjega Sina (15,39).

O Jezusovih karakternih lastnostih Marko pove, da je edinstveno povezan z Bogom Očetom. Od prvega nicejskega koncila (leta 325) dalje velja, da sta Bog Oče in Sin »homoousios«, torej enakega bistva oz. eno. Jezus je Božji Sin in Človekov Sin. V njem se prepletata dve plati – božja in človeška. Je božjega izvora, umrl pa bo kot človek, zavržen in trpinčen. Kingsbury v Markovem evangeliju izlušči naslednje Jezusove karakterne lastnosti: v luči misijona, je Jezus avtoritativen, saj je Božjega izvora in utelešenje Božjega načrta, s katerim Bog želi izvršiti odrešenje za vse. V razmerju z Bogom je celosten, saj ga brez trohice dvoma ljubi z vsem srcem, dušo, umom in močjo, torej z vsem svojim bitjem. V razmerju s samim seboj, je Jezus načelen, saj s svojimi dejanji nikoli ne odstopa od svojih besed. V odnosu do svojih učencev je Jezus zvest in jih kljub njihovemu nerazumevanju neprestano spodbuja in jim ponuja dodatne razlage. Kljub temu da se zaveda, da ga bodo izdali in zanikali, jih vseeno z vso ljubeznijo poučuje in pripravlja na misijon. V odnosu do judovske množice je Jezus sočuten, saj se zaveda, da so brez voditelja kot ovce brez pastirja (6,34). Ko opazujemo Jezusa v interakciji z judovskimi verskimi avtoritetami, opazimo, da so v verbalnih sporih, saj ga slišijo, pa ga ne »poslušajo« in o njem pravijo, da je Satanovega izvora, ne Božjega. V odnosu do svoje smrti pa se Jezus v celoti in brez pomislekov podari. Prišel je, da »bi stregel in dal svoje življenje v odkupnino za mnoge« (10,45). Kljub temu da ve, kakšna usoda ga čaka, se s tem sploh ne ukvarja. To zanj ni pomembno. Pomembno

je le, da izpolni Očetovo nalogo, da se veselo sporočilo začne širiti po svetu in se vsadi v čim več človeških src (1989, 7–8).

Jezus v Markovem evangeliju je najbolj »človeški«. »Marko ohranja najbolj naravno podobo Jezusa človeka.« (Rozman 1995, 306) Marko ga želi predstaviti kot enega izmed njih. Kot Mesijo, Božjega Sina in Sina človekovega. Je izpolnitev starozavezne obljube, je pravi Sin samega Boga in Sin človeka. V Jezusovi osebi se prepletata Božje in človeško. Zato je Jezus v tem evangeliju ljudem bliže, saj čutijo, da je Sveti, Božji, a je tudi »samo« njihov. »Jezus se obnaša kot človek.« (Rozman 1995, 306) V 2. poglavju sedi za mizo in jé z ostalimi, spi, ko so v čolnu (4,38) in trpi kot človek – telesno in duševno. Umre kot človek, a vstane kot nekaj več. Evangelist poudarja tudi njegova čustva. V shodnici neverno množico jezno premeri z očmi in je žalosten nad zakrknjenostjo njihovih src (3,5), množice se mu smilijo (1,41; 6,34; 9,22). Vidimo, da se Marko res trudi v Jezusovi osebi prikazati človeka, a takšnega z Božjo avtoriteto. (Rozman 1987, 31)

V tem razdelku smo želeli prikazati avtorja, čas in okoliščine, v katerih je bil evangelij napisan ter zakaj ga je evangelist sploh sestavil. Izpostavili smo tudi lastnosti protagonista evangelija, ki jih lahko razberemo iz besedila. V naslednjem poglavju pa bomo spoznali pojem učenčevstva, kdo so učenci in kaj se od njih zahteva.

2. UČENČEVSTVO

»Markov evangelij je permanentni poziv postati učenec.« (Malbon 2002, 11) Plevnik opredeli učenca kot tistega, ki »se pri Jezusu uči«. (2005, 36) V evangeliju zasledimo besedo »učenec« (*mathētēs*) kar 46-krat. Jezus deluje kot steber, okoli katerega se zbirajo ukaželjni verujoči. On jih vodi in poučuje, da se bo Njegova beseda širila po svetu. Beseda učitelj se pojavlja v hebrejščini (*rabbi*, 9,5), pa tudi v grščini (*didaskalos*, 4,38 itd.). Jezus jih pošlje med ljudi oznanjat evangelij, izganjat zle duhove, ozdravljat bolne in blagoslavljat. Marko učence prikaže kot čisto navadne delavne ljudi z dobro voljo, a »počasne v razumevanju in spoznavanju Jezusa.« (Plevnik 2005, 36) Toda Jezus ne odneha. Kljub vsem jih še naprej vzgaja in z vso predanostjo in ljubeznijo poučuje, da bodo lahko ponesli veselo sporočilo v svet.

Markov evangelij smo že v uvodu opredelili kot navodila za učence. V njem spremljamo aktivno iskanje učencev, njihovo poučevanje in priprave na misijon, ki jih spremljajo vzponi in padci, pa tudi razna presenečenja, kot je npr. vera stranskih akterjev in poučevanje v prilikah ter na konkretnih primerih.

V nadaljevanju bomo razpravljali o tem, kaj pomeni slediti Jezusu. Zanimalo nas bo, kakšen mora postati učenec, oz. kaj mora posedovati, da mu bo lahko sledil in tako služil. Kingsbury (1989, 91) poudari, da je učenec vsak, ki popolnoma predano sledi Jezusu. Best (1981, 34) pa nam razkrije, da mora pravi učenec Jezusu slediti, se odpovedati vsemu, tudi sebi ter prevzeti in nositi svoj križ. Ta navodila za učenca najdemo v Mr 8,34: »Tedaj je poklical k sebi množico skupaj z učenci in jim rekel: »Če hoče kdo hoditi za menoj, naj se odpove sebi in vzame svoj križ ter hodi za menoj.« V tej vrstici razločimo štiri elemente: prvi je Jezusov klic učencem (1,17.20; 3,14), sledijo pa jim 3 aktivnosti učencev: odpoved sebi, vzeti svoj križ in hoja za njim (Best 1981, 34–45).

Odpoved samemu sebi je dobro pojasnil Stock (2000, 30–31). Tam, kjer se moja pot in Jezusova razideta, tam si mora učenec reči »ne« in si raje izbrati pot, ki se bo skladala z Jezusovim naukom. Odpovedi samemu sebi ne smemo zamenjevati z asketizmom in

disciplino. Ne gre za odpoved stvarim, ki so nam pomembne, gre za odpoved vsemu. Ta je zelo radikalna, saj se z njo odrečemo vsemu, kar poznamo, vključno s cenjenjem lastnega življenja in celo čisto splošnim pravicam, ki jih imamo vsi ljudje (npr. pravici do svobode) (Best 1981, 37).

Druga aktivnost slehernega učenca je vzeti svoj križ. S tem, ko si kristjan naloži svoj križ, pokaže, da je pripravljen za Jezusa žrtvovati vse, tudi svoje lastno življenje. Gre za »moj križ«, ki je edinstven, ker se nanaša na moje bridkosti in trpljenje, ki si jih bom naložil. (Stock 2000, 31) Odpoved vsemu, še samemu sebi je odločitev, ki se odraža na notranji ravni, vzeti oz. naložiti si križ pa je zunanje, bolj s prostim očesom vidno dejanje. Ti dve aktivnosti se morata prepletati in izvajati skupaj. Jezus si je iz ljubezni do Očeta in svojih, da bi jih odrešil, naložil pravi leseni križ. Bil je težak, okoren, Jezus pa izčrpan, bilo ga je strah, vendar pa ga je naprej gnala vera. Vera, ki jo poganja ljubezen. Tako vidimo, da je bil Jezusov križ tudi metafora za neizmerno ljubezen (Best 1981, 36).

Zadnja od naštetih aktivnosti, ki jih mora vsak učenec opraviti, pa je hoja za Kristusom. Najprej se vprašajmo, kaj to sploh pomeni. Gre pri hoji za Njim za to, da si ga vzamemo za model, po katerem naj živimo svoja življenja ali gre za poziv k imitaciji oz. posnemanju? Gre morda le za to, da si mu blizu, da ga spremljaš na njegovi poti, ko ozdravlja, dela čudeže in izganja? Best (Prav tam) zagovarja splošno sprejeto spoznanje, da tu ne gre za imitacijo, saj Jezus ne zahteva, da ga posnemajo, marveč za misijon, ki ga je sprožil. Želi si, da bi ponotranjili vse, kar so se naučili, popolnoma ljubili in zaupali Bogu, vendar pa ne pričakuje, da bodo trpeli čisto enako usodo kot on. Učenci naj na misijonu najdejo svojo, novo pot do Boga, do njega pa ne morejo po Jezusovi poti, ker mu niso enaki (Prav tam 38).

Jezus nikogar ne sili v hojo za Njim, marveč ga kliče in vabi: »Če kdo hoče hoditi za menoj, /.../.« (8, 34) Stock tu poudari, da gre za posameznikovo osebno odločitev ali bo ta klic sprejel ali zavrnil (2000, 30–33).

V preteklem delu smo krajše spoznali najvažnejše tri zahteve, ki jih mora vsak učenec izpolniti, da bi postal učenec, v nadaljevanju pa nas bo zanimalo, kakšni bi morali učenci biti ter kdo so bili dvanajsteri in stranske osebe v Markovem evangeliju.

2.1 KDO JE UČENEC IN KAKŠNE KVALITETE POTREBUJE

Na svoji poti Jezus izbere učence, ki jim je predal svoj nauk. Jezus svojih učencev ne izbira kritično, temveč naključno. Če bi bil izbiral »boljše«, bi mu bilo veliko lažje, tako pa jim mora stalno dodatno razlagati, pa še vedno ne dojamejo. Kljub vsemu, kar naredi zanje, ga eden izmed njih proda in drugi zanika. Celu nečisti duhovi prepoznajo njegovo sveto identiteto »Vem, kdo si: Sveti, Božji.« (1,25b) Učenci pa njegovo pravo identiteto dojamejo šele, ko vstane. Resnico o Sinu človekovem dojamejo, potem ko je umrl, ko je »dal svoje življenje v odkupnino za mnoge.« (10,45b) Tako ne moremo govoriti o kvalitetah, ki bi jih bili učenci imeli in bi jih bil Jezus poklical ravno zaradi njih. Njihova kvaliteta je prišla s klicem in z vsebino. Nastala je z naukom in se izpopolnila, ko so ta nauk v polnosti doumeli, torej, ko so bili oni sami soočeni s križem. Šele potem, ko jim je bilo z Jezusovo smrtjo na križu in vstajenjem dokazano, da so bile Njegove besede resnične, so sprejeli novo resničnost. Evangelij so res že prej sprejeli v srce in na neki način verjeli, da ima Jezus avtoriteto nad zlimi duhovi in vsemi neprilikami, vendar pa v polnosti še vedno niso mogli dojeti, da bo Sin človekov res zanje in za vse kristjane trpel mučenje, umrl in vstal, ker so bila njihova srca še vedno zakrknjena. »Oči imate, pa ne vidite, ušesa imate, pa ne slišite,« jim Jezus pravi v 8,18. Kljub Božjemu posredovanju in Petrovi izpovedi, da je Jezus Mesija, še vedno dvomijo. Smrt dojemajo kot konec in ne kot začetek in izpolnitev življenja, ki je bivanje v Božjem kraljestvu z Njim. Resnica se bo zanje razkrila šele na križu.

Best (1981, 58) izpostavi, da Marko v svojem evangeliju ne zapostavi kristološkega vidika evangelija, ampak mu doda novo dimenzijo, to je učenčevstvo. Marko je dober učitelj in voditelj, saj svojo skupnost v Rimu vodi in uči z bolj ustrezno kristologijo, kot so to počeli njegovi predhodniki, s tem pa jih usmerja v bolj močno učenčevstvo. Biti učenec ter iti za njim in z njim, zahteva posluš, bogaboječnost, ponižnost, voljo in sprejem njegovega klica po odpovedi sebi, naložiti si križ in iti po svoji poti. Pravi

učenec mora vse dvome potisniti na stran in se ponižati pred križem, ki ga bo z veseljem nosil. Učenci morajo sprevideti, da so Jezusove besede Božjega izvora. Na gori jim bo sam Bog zapretel, da naj poslušajo njegovega Sina: »Ta je moj ljubljani Sin, njega poslušajte!« (9,7) Učenec mora po klicu najprej izpolniti tri aktivnosti, ki smo jih že omenili, poleg tega pa skozi evangelij zapazimo še nekaj zahtev, ki jih mora izpolnjevati. Jezus od svojih učencev zahteva molitev. Po spremenjenju na gori, so skušali učenci ozdraviti božjastnega dečka. Ker jim to ni uspelo, jim Jezus pove, da morajo moliti (9,29). Če hočejo ozdravljati in delati čudeže, morajo moliti, ker se v molitvi pridružiš Bogu (Prav tam 69). Jezus tudi poudari, da si od svojih učencev želi, da so kot otroci (10,15). Otroci so bili v judovski kulturi zelo zapostavljeni. Do obreda odraslosti »bar mitzvah«, so bili otroci manj vredna bitja, s katerimi so sobivali (Ptav tam, 79). Z Jezusom se to spremeni, saj jih izpostavi kot model sprejemanja. Otroci so čisti, nedolžni in odraslim popolnoma zaupajo. So kot »nepopisan list«, ki čaka, da mu dodamo neko vsebino. Takšno popolno sprejemanje in zaupanje si Jezus želi od svojih. Best izpostavi še eno zahtevo, ki pa jo je mogoče razumeti tudi v okviru zahteve po odpovedi samemu sebi (8,34). Učenci morajo namreč vse, tako svojce in prijatelje, kot fizično lastnino pustiti za seboj. Krščanski ideal je uboštvo, torej je treba prodati ali darovati vse materialne dobrine, torej vse, kar imaš in dati ubogim, da boš lahko prišel v kraljestvo, kar avtor definira kot »rekompensacijo« (Prav tam 38, 115).

2.1.1 Dvanajsteri

»Postavil jih je dvanajst, ki jih je imenoval tudi apostole, da bi bili z njim in bi jih pošiljal oznanjati ter bi imeli oblast izganjati demone.« (Mr 3,14-15)

Dvanajstere (*tous dōdeka*) je Jezus izbral na gori. Gora je poseben in pomemben kraj, saj se tam dogajajo velike stvari. Je kraj Božje bližine in povezanosti, stran od vseh in vsega. Je kraj miru, molitve in srečanja z Bogom. Na gori je Mojzes dobil 10 zapovedi za Izraelce (2 Mz 3), tam Jezus izbere svoje apostole (3, 13-19) in se spremeni (9, 2-13). Razlika med ostalimi učenci in dvanajsterimi je v njihovi službi. Res so vsi v službi Jezusa in vere, vendar pa so apostoli na nek način Jezusovi »sodelavci«. Sprejeli so klic, za seboj pustili vse in v popolnem zaupanju šli z in za njim. Ostali učenci pa niso bili osebno poklicani, niso bili povabljeni na pot in niso pustili vseh in vsega za seboj. Peter,

Jakob, Janez, Andrej, Filip, Bartolomej, Matej, Tomaž, Jakob, Tadej, Simon in Juda so bili osebno poklicani s strani Jezusa, da bi bili z njim, se pri njem učili in naučili, z njim delali čudeže in ozdravljali ter širili nauk po svetu.

2.1.2 Klic in odgovor

Jezus pokliče z avtoriteto in nepričakovano. Učenci pa morajo njegov klic prepoznati in nanj odgovoriti »takoj«. Takoj morajo pustiti vse za seboj in mu v popolnem zaupanju slediti. Ko pokliče Simona in Andreja in jima naroči, da naj hodita za njim, jima zagotovi, da ju bo naredil za »ribiča ljudi« (1,17b) Vidimo, da se mu nista sama pridružila, ampak ju je moral poklicati. Tako je Bog klical preroke že v Stari zavezi (Rozman 1995, 317). Z uporabo besede »takoj« (1,18.20) Marko nagovarja svoje kristjane. S tem jim želi razložiti, da bodo morali veliko žrtvovati in za seboj pustiti vse, tako družino kot materialne stvari, a jim bo v Božjem kraljestvu vse povrnjeno (10,29-30). Barton trdi, da je s tem, ko je Marko v 1,16-20 vključil dva klica, hotel olepšati to radikalno ločitev bratov od vsega znanega in domačega, pa tudi zato, da bi pokazal Jezusovo avtoriteto (1994, 65). Oba para bratov odgovorita »takoj«, kar kaže na novi, Božji čas.

Dvanajsteri so bili poklicani in to je znak Božje izvoljenosti. On je svoboden pri izbiri svojih učencev in nastopali bodo z Božjo oblastjo (*ekousía*). Izbral jih je, »da bi bili pri njem in bi jih pošiljal pridigati ter bi imeli oblast izganjati hude duhove« (3,14-15) Ta vrstica nam razloži, zakaj jih je izbral in kaj bo njihova naloga. Postavil jih je torej, da bodo z njim, za to pa so morali pustiti vse za seboj. Tako bodo »živelili samo zanj in za oznanjevanje njegovega odrešenja.« (Rozman 1995, 329) Poklical jih je, da bodo poučevali množice in širili nauk. Poskrbeti bodo morali, da bo nauk dosegel srca množice in bo razum od zdaj vodila drugačna, Jezusova logika. Bog jim je dal tudi oblast, s katero bodo izganjali hude duhove. S tem bodo ostalim dokazovali, da imajo moč, ki jim jo je podaril Bog in da so njihove pridige resnične. S tem jih Jezus »usposablja za duhovno poslanstvo,« kot pravi Rozman (1995, 329). »In šli so in klicali ljudi k spreobrnjenju.« (6,12)

2.1.3 Pomanjkljivost učencev

Markov evangelij izstopa po stvarnem gledanju na učence (Plevnik 2005, 43). Opiše jih kot počasne v sprejemanju Jezusove veličine in moči. Križa ne razumejo in se mu izogibajo in še vedno razmišljajo s človeškim umom. Še na koncu, ko jim Jezus s svojo smrtjo dokaže, da so bile njegove napovedi resnične, ne dojamejo in se razbežijo. Njihovo nevero in nesposobnost sprejetja resnice je Marko najboljše orisal v prizoru na jezeru. V 4. poglavju jih je Jezus učil in razlagal v prilikah, nakar so šli v čoln, da bi prečkali jezero na drugo stran. Med plovbo jih je zajel hud vihar in dvanajsteri so bili zelo prestrašeni, Jezus pa je v miru spal. On ima vero, saj veruje in verjame, da ga Oče ščiti, medtem ko le-te učencem še vedno primanjkuje (4,40). Če bi bili verjeli in zaupali Bogu in Jezusu, bi ne morali skrbeti, saj je njuna moč neizmerna. Bog ljubi svojega Sina in učence in ne bi dopustil, da bi se jim kaj zgodilo. Še potem, ko je Jezus pomiril vihar, so se učenci spraševali: »Kdo neki je ta, da sta mu pokorna celo veter in jezero?« (4,41) Niso še dojeli, da je Jezus resnično Ljubljeni Sin. Zgodba o nejeveri se ponovi še v 6. poglavju, ko so spet na morju. Jezus je šel molit in ko se je vračal, je videl svoje apostole, da ne morejo veslati, zato je hodil po vodi, da bi prišel do njih. Spet so se prestrašili, ker »je bilo njihovo srce zakrknjeno.« (6,52) Ta, drugi dogodek na morju, sledi dogodku, ko so s petimi hlebi in dvema ribicama nasitili 5000 ljudi, hrane pa jim je še veliko ostalo. Vidimo torej, da učenci, kljub temu da jim Jezus stalno dokazuje, da je Božjega izvora in deluje z avtoriteto, še vedno ne morejo razumeti. Še vedno ne dojamejo, da ima moč, dano od Boga, s katero ozdravlja, izganja hude duhove in lahko nahrani večtisočglavo množico vernikov. Njihova srca so zaprta, logika pa ostaja človeška. Ob branju celotnega evangelija vidimo, da učenci po vsakem čudežu reagirajo napačno. Čudijo se, celo strah jih je, namesto da bi vso modrost in nauke, ki jim jo Jezus predaja, ponotranjili in samo zaupali. On jim je vse dal, pa še vedno ne sprejmejo. Njihova vera ni dovolj močna, pa čeprav so sami dobili avtoriteto delati čudeže, ozdravljati in izganjati zle duhove, ko jih je poslal na misijon. Še ta nova moč, ki jim jo je dal, ni dovolj, da bi izničila zakrknjenost. Pomanjkljivost učencev torej leži v pomanjkanju vere in zaupanja, saj bodo ostali slepi in gluhi za skrivnost Božjega kraljestva do samega vstajenja (8,18).

2.2 STRANSKE OSEBE

Poleg dvanajsterih v Markovem evangeliju srečamo veliko stranskih likov, ki pomembno vplivajo na zgodbo. Nekateri so predstavljeni pozitivno, kot kontrast dvanajsterim. Izpostavi jih celo kot idealne učence (npr. Levi, Bartimaj), spet druge pa prikaže kot nasprotnike (npr. veliki duhovnik in Pilat). Ostanejo še razni posamezniki, ki jih ne moremo uvrstiti niti med učence, niti med nasprotnike. »Te osebe niso bile posebej poklicane niti se niso pridružili religioznim in političnim skupinam /.../.« (Williams 2002, 11) Imenujemo jih stranske osebe in njihove naloge so različne. Poněkod ponazarjajo model vzornega vernika (oba slepa moška), drugje pa služijo za ponazoritev nauka (krvotočna žena in uboga vdova). Po koncu zgodbe te osebe izginejo iz pripovedi in se jih ne omenja več. (Prav tam) Stranske osebe so v Markovem evangeliju zelo pomembne, saj na neki stopnji, ko učenci, torej tisti, ki so Jezusu blizu, odpovedo, le-ti igrajo vlogo nasprotnega pola in postanejo vzorni učenci, ki bi morali biti dvanajsterim v vzgled (Matjaž 2003, 27) .

Williams stranske osebe razdeli v tri stopnje. Najprej jih izpostavi kot ponižne prosilce. Ti pridejo in prosijo za pomoč, medtem ko Jezus deluje v Galileji. Na drugi stopnji so v ospredju tiste stranske osebe, ki bi dvanajsterim morale predstavljati zgled idealnega učenca. Izpostavi slepega Bartimaja, pa tudi druge, ki so se izkazali za pozitivne zglede ob Njegovi smrti. Na zadnji stopnji pa so stranske osebe predstavljene negativno, kot modeli neuspeha, strahu in nezaupanja (2002, 12–13).

Ponižni prosilci so tisti, ki prihajajo po pomoč. Z njimi želi Marko podati različna sporočila. V prvih treh poglavjih tako jasno pokaže, da ima Jezus nadnaravne moči (1,21-28), da učenci zaupajo Jezusu (1,29-31), zgodbi o ozdravljenju pa sporočata, da je Jezus v konfliktu z avtoritetami. V prvih treh poglavjih je treba izpostaviti prav zgodbi o ozdravljenju. Tukaj namreč stranski osebi, ki ju Jezus ozdravi, izkažeta popolno vero in zaupanje v Jezusa in njegove besede. Nič ne pomišljata, ker Jezusa prav vidita in popolnoma verjameta, da jima bo Jezus pomagal. Do osmega poglavja so stranske osebe predstavljene kot nasprotje dvanajsterim. Učenci se namreč na Jezusa in Njegovo delovanje, podkrepljeno s čudeži, odzivajo z nerazumevanjem in nezaupanjem, stranski liki pa reagirajo ravno obratno, to je z vero in razumevanjem. Avtor tu posebej

izpostavlja tri prizore, ko Jezus z učenci potuje po jezeru. Po vseh treh dogodkih se učenci odzovejo napačno, s strahom (4,41; 5,51) in nezaupanjem (8,16). Vmes, med dogodki na jezeru, so opisani še čudežni dogodki, pri katerih je potrebno izpostaviti odzive stranskih oseb oz. ponižnih prosilcev, kot jih imenuje avtor, ki so strah uspele premagati in so odgovorile z vero. Obsedenec iz Geráške dežele (5,1-20) ga je prosil za pomoč in se za razliko od prebivalcev in ostalih ni ustrašil Njegove moči. Na koncu ga je celo prosil, ali lahko odide z Njim (5,18). Temu sledi pripoved o Jaírovi hčeri in krvotočni ženi (5,21-43). V teh dveh zgodbah se Jaír in krvotočna žena oba odzoveta z vero in zaupanjem in tako delujeta v kontrastu z učenci, ki so po čudežnih delovanjih še vedno »iz sebe« (5, 42). Tudi ob drugem prizoru na jezeru (6,45-52), ko je Jezus hodil po vodi, da bi prišel do njih, so se učenci prestrašili in celo mislili, da je prikazen (6,49b-50a). Temu negativnemu odzivu je Marko v kontrast postavil Sirofeničanko, ki polna vere in brez strahu prosi za usmiljenje. Kot poganka se zaveda, da so judje izbrano ljudstvo, zato se primerja s psom in prosi za »drobtine«, ki so padle »otrokom«. V tem primeru je avtor jasno nakazal na vero, ki je izpodrinila strah, zaradi česar je bila prosilka deležna milosti (Prav tam 14). Tretji dogodek na morju (8,14-21) pa je postavljen med dve čudežni ozdravitvi, in sicer ozdravljenje gluhonemega (7,31-37) in ozdravljenje slepega moža in Betsajde (8,22-26). Kljub Jezusovim svarilom, da se naj učenci varujejo pred pokvarjenim kvasom, ga žal ne uslišijo. Marko s temi odlomki spet nakazuje na to, da je Jezus zmožen ozdraviti celo trdovratne bolezni, zakrknjenosti srca in »duhovne brezčutnosti« pa ne zmore premagati (Prav tam 13 – 14).

Osrednji del Markovega evangelija (8,27-10,45) ima dve posebnosti. Prva posebnost je, da so ponižni prosilci tokrat prikazani vključno z negativnimi lastnostmi, druga pa, da Jezus začne vabiti k hoji za Njim vse, ki bi se uspeli odpovedati sebi, vzeti svoj križ in hoditi za Njim (8,34). Stranske osebe se tokrat ne odzovejo, kot bi se morale, zato tudi ne delujejo kot vzgled za dvanajstere. Oče božjastnega dečka (9,14-29), se po neuspehu dvanajsterih za pomoč končno obrne direktno na Jezusa, kar kaže na to, da še vedno dvomi Vanj. Kmalu za tem prekriža Jezusu pot bogataš, ki je prišel samo po nasvet. Ta ne more sprejeti Jezusovega povabila k hoji za Njim, saj se ne želi odpovedati svojemu materialnemu bogastvu. Vidimo, da stranske osebe podležejo dvomu in materialnim skušnjavam, zato namen tega dela ni vzor oz. kontrast učencem. Avtor članka poudari, da so stranske osebe tokrat prikazane v slabi luči zato, ker je v ospredju Jezusov zgled

oz. Njegova pripravljenost na služenje bližnjemu in sprejetje bližajočega se trpljenja (Prav tam 14–15).

Na drugi stopnji so stranski liki prikazani kot pozitivni zgledi. Avtor najprej omeni Bartimaja (10,46), ki je najbolj očiten poziv in zgled učencem, kako hoditi za Njim. V naslednjih poglavjih je izpostavljenih še kar nekaj stranskih oseb, ki se odzovejo in delujejo, kot bi morali pravi učenci. Modri pismouk, ki razpravlja z Jezusom o največji zapovedi, ki govori o ljubezni do Boga (12,28-34), je prikazan kot odprt in dojemljiv, zaradi česar ni »daleč od Božjega kraljestva.« (12,34) Temu sledi požrtvovalna vdova, ki je vse, kar je imela, darovala Zanj (12,41-44). V 14. poglavju se nerazumevanje stopnjuje v neuspeh, saj v ključnem trenutku ti odpovedo. Peter je Jezusa zatajil, Juda ga je izdal, ostali so se razbežali. Dvanajsteri, ki so ga spremljali na poti, so ga v najpomembnejšem trenutku, ko se bo izpolnila Njegova usoda in bo s tem pokazal svojo ljubezen, zapustili. Tukaj se kaže še večji razkorak med dvanajsterimi in stranskimi osebami. Ti mu namreč v teh trenutkih pomagajo in stojijo ob strani. Simon iz Cirene mu nosi križ (15,21), stotnik pod križem prizna resnico (15,39), Jožef iz Arimateje ga sname s križa in pokoplje (15,42-47), žene so mu sledile od Galileje do križa (15,40-41), potem pa ga želele še posmrtno maziliti (16,1-3) (Prav tam 15–17).

Markov evangelij bi lahko opredelili kot navodila za nastanek dobrega poslušnega učenca. Deluje kot spodbuda bralcem, da bi sledili Jezusovemu nauku in živeli po njem. Marko hoče izpostaviti hojo za Jezusom kot edino pravilno aktivnost vsakega dobrega kristjana. Ne gre za posnemanje, ampak za to, da slediš Njegovim besedam. Vsak si mora naložiti svoj križ in trpeti usodo, ki bo svojstvena in drugačna od usod ostalih. Odpovedati se mora vsemu, da bo svoboden, da bo lahko sprejel pravo pot in sledil Njegovemu vzoru. Videli smo, da so v nasprotju z dvanajsterimi, stranske osebe večkrat predstavljene kot vzori učenčevstva. Zaradi njihove raznolikosti (slepi berač, pismouk, uboga vdova, žena v hiši gobavca, mimoidoči, vojak, skupina žena) se lahko vsak izmed bralcev prepozna v njih. Vidimo, da ni treba, da klic k Njemu in hoji za Njim pride direktno od Jezusa, ker ga preprosto začutiš, ko si za to pripravljen, torej ko si se pripravljen odpovedati se sebi, vzeti svoj križ in mu slediti.

V preteklem delu smo spoznali zahteve, ki jih mora učenec izpolnjevati. Odpovedati se samemu sebi, naložiti si svoj križ in hoditi za Njim so nujne dolžnosti, ki jih naj vsak učenec sprejema, saj mu bodo tako odprta vrata v Božje kraljestvo. Nadalje smo spoznali dvanajstere in ugotovili, da je njihov odziv na Jezusa in vero neustrezen, zato jim je v kontrast avtor postavil stranske like, ki pa so se Nanj in evangelij odzvali pravilno, to je brez strahu in s popolnim zaupanjem, ki izhaja iz vere.

V naslednjem poglavju bomo z vidika učenčevstva razložili dele evangelija, ki se nam zdijo pomembni, izpostavili dvanajstere kot nezmožne razumeti Jezusove besede in kot nasprotje predstavili še posameznike, ki se nehote odzovejo kot vzorni učenci.

3. UČENCI IN POUČEVANJE

Cilj tega poglavja je prikazati izbrane dele evangelija v luči učenčevstva. Najprej bomo naredili splošni pregled evangelija po poglavjih. Pri tem bomo izpostavili elemente, dogodke in ljudi, ki se nam zdijo pomembni za bolj globoko razumevanje evangelija kot navodil za učence. Pozornost bomo posvetili predvsem učencem in njihovim reakcijam. Omejili se bomo na odlomke 3,13-10,52 in bolj precizno obdelali napovedi trpljenja, smrti in vstajenja. Ker mora biti vsak učenec najprej poklican, da postane Jezusov, kot smo to utemeljili v prejšnjem poglavju, pa bomo posebej izpostavili tudi klice dvanajsterim in Leviju.

3.1 KLICI

V judovsko-rabinski kulturi so se učenci sami zbirali okoli učitelja, to je rabina. (Plevnik 2005, 41) Sami so si ga izbrali, ker so se želeli od njih naučiti, kako idealno slediti Tori. Jezusova novost je bila v tem, da je On sam izbiral učence. Nepričakovano jih je poklical, da bi vstopili v odnos z njim, učenci pa so takoj odgovorili in šli z njim.

V v. 16-20 Jezus pokliče prve štiri učence, ribiče: brate Simona in Andreja ter Jakoba in Janeza. Bili so ribiči, poklical pa jih je med opravljanjem svojega poklica. Obljubil jim, da bodo postali »ribiči ljudi, torej z metaforo, ki je učencem blizu.

Kingsbury (1989, 90) opazi, da oba klica sledita enakemu vzorcu:

- a) Jezus je na poti.
- b) Zagleda brata.
- c) Ju pokliče.
- d) »Tako« mu odgovorita.

S tem Marko nakaže na naravo in smisel učenčevstva. Jezus je vedno na poti (*hódos*). Ta vodi Jezusa iz Galileje do Jeruzalema, njegovega cilja, in potem na križ in nazadnje

v grob. Jezusova pot postane ogledalo učencem in bralcem, da naj se zgledujejo po Njem in približajo svojo pot Njegovi. Potem zagleda brata in ju pokliče. Tu Jezus pokaže na svojo pripravljenost. Sam se zavzame in ju pokliče, kar je novost, saj je bilo, kot smo že omenili, v rabinski kulturi ravno obratno. Jezusov način je nov in boljši. Pokliče ju z Božjo avtoriteto in zato mu odgovorita »takoj«. Za seboj pustita vse in se pridružita Jezusu na »poti«.

V v. 16–18 Jezus pokliče brata, ki mu odgovorita »takoj«, torej brez pomislekov in oklevanja. Človeška logika se v tako kratkem času še ni uspela oglasiti, zato je njun odgovor pristen in podan iz srca. Za seboj sta pustila delo in šla v neznano, s človekom, ki ga še nikoli nista videla. Nekateri bi pomislili, da sta zelo naivna, če ne celo kaj hujšega, ampak v takšnih trenutkih ne smemo razmišljati s to »odraslo« logiko. Razmišljati je treba kot nepopisan list, kot otrok (10,15). Gresta, ker ju vodi srce, kjer domuje ljubezen do Boga.

Pomembno se nam zdi omeniti metaforo »riba«. V Stari zavezi ima namreč negativno konotacijo (Jer 16,16; Ezk 29,4-5; 38,4). Po tem, ko je riba ujeta, umre. Tako so vse omembe, povezane z ujetjem oz. ujetostjo in smrtjo, negativne. »Ribe«, ki jih bodo ujeli učenci, pa po »ujetju« ne bodo umrle, nasprotno, šele takrat bodo začele živeti. Šele po »ujetju« bodo dobile vsebino in vrednost. Z »ujetjem« so dobile nov smisel. Ribe, ki so jih ujeli, so vedno umrle kmalu, potem ko so jih ulovili. Ko bodo »lovili ljudi«, pa jih bodo rešili. Jezus da starim besedam nov, drugačen in boljši pomen. Starozavezna negativna metafora je postala z Njim pozitivna, ker ji je dal novo, največjo vrednost.

S tem, ko ribiča »takoj« odgovorita, kažeta na avtoriteto, s katero Jezus kliče. Avtoriteta (*exousia*) je pravica nad nadzorom stvari, posameznikov in dogodkov, torej vsega. Jezusova avtoriteta prihaja od Boga Očeta. (Green 1992, 51) »/.../učil jih je kakor nekdo, ki ima oblast, in ne kakor pismouki.« (1, 22b) Njegova avtoriteta je močnejša od moči pismoukov, ki so jo pridobili iz preučevanja Tore in pisanja rabinov, saj je Božjega izvora.

S tem, ko sta pustila vse za seboj in takoj odgovorila na Jezusov poziv, sta postavila vzor za ostale učence. Ker sta bila učenca Janeza Krstnika (Jn 1,35-42), ki je oznanjal

njegov prihod, sta ga pričakovala. Njuna nagrada pa bo občestvo z Očetom in Sinom v Božjem kraljestvu.

V v. 19-20 Jezus ponovno pokliče učenca in Janez in Jakob se nemudoma odzoveta. Brata se izkažeta kot vzorna učenca in zgled za ostale, saj na njegov klic odgovorita brez pomislekov. Marko omeni še, da za seboj pustita ne samo dela in mrež, temveč tudi svojega očeta Zebedeja in sodelavce. Evangelist nam spet nakaže na žrtev, ki jo mora pravi učenec narediti. Za seboj mora pustiti vse – tako materialne stvari, ki jih mora dati za uboge, kot tudi srčne – družino. Z Jezusovim občestvom sta dobila novo družino. Krvna vez ni več pomembna, nadomesti jo nova družina – občestvo, ki uresničuje Božjo voljo (3,34b-35).

Marko je v svoj evangelij vključil še en klic, in sicer klic Leviju. Jezus je, kot smo videli, najprej poklical štiri brate, ki so (kasneje) postali njegovi apostoli. Ob branju evangelija vidimo, da imajo ti štirje vedno pomembnejšo vlogo. Sploh Peter, ki ima nekakšen primat nad vsemi ostalimi. V evangeliju jih Marko izpostavi poimensko, medtem ko drugih ne. Večino omeni samo v 3,17-19, ko jih izbere za apostole (Tadeja, Filipa, Bartolomeja, Tomaža, Mateja, Simona Kananejskega in Alfejevega sina Jakoba). Levi pa ni bil apostol, a je njegov klic vseeno posebej izpostavljen. Jezus Levija pokliče na enak način, kot je poklical brate. Bil je na poti k jezeru, ko ga je zagledal in poklical, on pa je vstal in mu sledil. Marko spet nakaže na to, kako mora učenec odreagirati, ko ga pokliče. (Kingsbury 1989, 92) Ker Levi odreagira kot pravi, vzoren učenec, nas toliko bolj preseneti, ko v sledečem poglavju opazimo, da ne postane eden od dvanajsterih. Zaradi Levijevega in Matejevega priimka »Alfejevega«, so nekateri mnenja, da gre za eno in isto osebo. Da je Jezus kot Petru, Leviju nadel novo ime. V »The Nelson Study Bible« je poglavje 2,13-17 imenovano celo »Cestninar Matej«. (Radmacher 1997, 1642–1643) V Matejevem evangeliju, prvem po nastanku, je paralelno poglavje imenovano »Jezus pokliče Mateja« (Mt 9,9-13). V vseh sinoptičnih evangelijih gre za cestninarja, Alfejevega sina, grešnika. Cestninarje so v tistih časih črtili, saj so velikokrat preveč zaračunavali in si tako nabrali precej velika bogastva. (Radmacher 1997, 1642) Sinoptiki so si edini v tem, da gre za spreobrnjenega grešnika, ki naj postane vsem učencem za zgled. Best (1981, 176–177) pa meni, da Matej in Levi nista ista oseba. Razlog najde v tem, da Marko Petrovo preimenovanje jasno izrazi

(3,16), tako da so ga od takrat vsi klicali po novem imenu. V izogib zmešnjavi je Marko drugim dodal kvalifikative (recimo Kaneneja, kar pomeni gorečnik, ker sta dva Jakoba, vsakemu doda še očetovski zaimek).

V 14. vrstici 2. poglavja Jezus pokliče Levija. Klic in odgovor sta podobna kot v primeru klica prvih štirih, ki so kasneje imenovani za dvanajstere. Ko je Jezus na poti, ga naenkrat zagleda in pokliče, učenec pa mu takoj odgovori in pusti vse za seboj. Best (1981, 176) pa poudari kontekst (v. 15-17), ki ta klic obdaja. Te vrstice nam namreč dajo misliti, da je Levi grešnik. Jezus poudari, da ni » /.../ prišel klicat pravičnih, ampak grešnike.« (2,17) S tem želi povedati, da bolnike zdravi zdravnik, grešnikom pa bo pomagal On. Božji Sin je namreč prav s tem namenom prišel, torej da bo grešnike »ozdravil« grešnosti. Marko uporabi ta klic in odgovor za poučevanje svojih učencev (torej 4 bratov, ki jih je poklical v prvem poglavju, in množice ljudi, ki ga obdaja in poslušajo). S temi vrsticami želi bralcem povedati, da ni važno kaj si počel prej in kakšen poklic si opravljal. Pomembno je, da slišiš Jezusov klic, pustiš vse za seboj in mu slediš, torej da Njegova pot postane tudi tvoja. Pretekla grešna dejanja bo izbrisala vera v nauk, ki ga Jezus z Božjo avtoriteto in z največjo ljubeznijo poučuje. Z novim naukom pride tudi nova, čista in brezgrešna osebnost in oseba, torej takšna, ki bo imela vstop v Božje kraljestvo.

3.2 IMENOVANJE

V 3. poglavju je Jezus izbral dvanajstere, »ki jih je imenoval tudi apostole.« (3,14b) Jezus se umakne na goro, kraj Božje bližine, kamor povabi tudi nekatere učence. Izmed teh učencev jih je izbral dvanajst, ki so s tem postali njegovi apostoli. Že prej opazimo, da Jezusu sledi množica učencev (2,15), med katerimi je tudi Levi, katerega klic (2,14) Marko posebej izpostavi. Vsi učenci bodo z njim in oznanjali, torej bodo vsi »ribiči ljudi«. Dvanajstere pa bo obdaril s posebno močjo – dal jim bo oblast izganjati demone, s čimer jih posveti v misijonarje. V v. 2,14 Marko razkrije dva razloga za izbiro dvanajsterih. Prvi je, da bodo z njim. Avtor tu ne misli na to, da mu bodo delali družbo, ampak na to, da ga bodo pozorno spremljali. Priče bodo dogodkom na poti, ki čaka tudi njih same. Bili bodo ob Njem in se učili direktno od izvira. Le tako bodo lahko tudi

sami postali dobri učitelji. Drugi razlog, zakaj jih izbere, pa je v tem, da jih bo poslal v svet oznanjat Božjo besedo in Njegova velika dejanja, ter da bodo tudi sami »imeli oblast izganjati demone« (2,14-15). Dvanajsteri niso imeli druge službe, njihova ena in edina zadolžitev je bila, da širijo veselo oznanilo o Božjem Sinu in kraljestvu po svetu. Vidimo, da so apostoli dejansko poklicani zato, da bodo delali, kar počne Jezus. Jezus jim podari moč in avtoriteto, kot jo ima tudi sam, da bodo lahko v Njegovem imenu izganjali demone.

V 16. vrstici Jezus Simona preimenuje v Petra. V Stari zavezi je Bog preimenoval nekatere osebe (Abram v Abraham (Gen 17,3-5), Savel v Pavel (Apd 9) in še mnogo drugih (Radmacher 1997, 1645). S tem Marko poudari Jezusovo Božjo identiteto. Nakaže pa tudi na novo obdobje v življenju. Ime Peter (kêfā) pomeni »skala«. Kamen se naj ne bi zlomil pod pritiskom. Naj bi bil trden, pa ga vseeno trikrat zataji. Po drugi strani pa je bil vseeno prvi, ki je ugotovil, da je Jezus Mesija, dolgo pričakovani Božji ljubljenec, ki bo s seboj prinesel odrešenje (8,29).

3.3 MISIJON

V 6. poglavju Jezus pošlje dvanajstere na misijon in jim da natančna navodila za prtljago in obnašanje oz. vedenje, ko bodo na poti.

Best (1981, 193) pojasni, da izraz »misijonar« ni tehnični izraz. Za razliko od izrazov, kot sta npr. »duhovnik« in »diakon«, ki sta uradna naziva v Cerkvi, pa termin »misijonar« ni del hierarhične ureditve Cerkve. Gre za poslanstvo širjenja krščanske vere po svetu. V tem odlomku gre za navodila misijonarjem, ki jih je poslala njihova skupnost. Služba apostolov je misijonarstvo. Jezus jih pošlje na poslanstvo samo enkrat, a za vselej.

Fausti (1991, 156) tukaj govori o treh stopnjah poklicanosti. Apostoli so bili najprej poklicani posamično (1,16-20; 2,14), potem kot skupina (3,14) in nazadnje, ko jih je Jezus poslal oznanjat v dvojicah (6,7). Gre torej za tri stopnje poklicanosti s tremi klici, ki »drug za drugim označujejo prehod iz razpršenosti v hojo za Njim, iz hoje v

povezanost z Njim, iz povezanosti z Njim v poslanost k vsem.« (Prav tam) S tem, ko je Jezus poslal apostole oznanjat, je postal prvi med svojimi.

Apostoli so poklicani na misijon v uboštvu. Kot je kasneje zapovedal, se mora učenec odpovedati samemu sebi, vzeti svoj križ in hoditi za njim (8,34). Odpovedati se morajo vsem materialnim dobrinam, odvečnim predmetom, hrani in celo sebi in »takoj« iti za Njim. »Manj kot so polni sami sebe in bolj ko so prežeti s svojo nalogo ter ji služijo, tem pomembnejše in močnejše je njihovo delovanje.« (Stock 2000, 89) Uboštvo v Njegovem imenu je »najvišja vrednota, še več, vsota vrednost njegovega življenja. /.../ Imeti je Zanj biti, in biti je Zanj biti od drugega, v Očetovem daru samega sebe Sinu in Sinovem Očetu, v enem Duhu.« (Fausti 1991, 157) Misijonarji dobijo natančna navodila kaj naj vzamejo s seboj in kako naj ravnajo, ko bodo na poti. Omejeni so na najnujnejše, da ne bodo razmišljali o drugem kot o svoji nalogi in jim nič drugega ne bo zaposlovalo misli. Ker s seboj ne bodo imeli ničesar, bodo prinesli le oznanilo (Stock 2000, 86). Čeprav je Jezus poslal dvanajstere oznanjat in delati čudeže v Njegovem imenu, pa bo čas njihovega delovanja aktualen šele po Jezusovi smrti in vstajenju. Takrat pa bo deloval skozi apostole. Prisoten bo v njihovih besedah in poučevanju, ki bo obrodilo sadove v novi generaciji kristjanov.

3.4 SLEPI MOŽ

V 8. poglavju gre na prvi pogled za ozdravljenje slepega moža, a bolj poglobljeno branje razkrije, da gre tu za prikaz zakrknjenosti src dvanajsterih.

Od izbora apostolov dalje so ti stalno ob Jezusu (razen, ko jih pošlje oznanjat). Prisostvujejo Njegovim čudežnim dejanjem, poslušajo Njegove besede in celo sami delujejo, ko jih v 6. poglavju pošlje na misijon, da bodo tudi sami oznanjali spreobrnjenje, izganjali demone in ozdravljali bolnike. S tem so prešli od pasivnih učencev v aktivne misijonarje. Jezus jim je podaril oblast, da so v Njegovem imenu izvajali čudeže. A njihova srca kljub temu ostanejo zakrknjena.

Po vseh čudežnih ozdravljenjih in izganjanjih nečistih duhov, celo potem, ko so aktivno sodelovali v čudežih, ko so nahranili pet tisoč in štiri tisoč glavo množico s količino hrane, ki ne bi zadostovala niti zanje, torej dvanajstere in Jezusa, potem, ko je hodil po vodi in pomiril vihar in vodo, so njegovi najbližji učenci še vedno »slepi«, njihova srca pa so še vedno zakrknjena. Še vedno razmišljajo s človeško logiko in ne morejo doumeti, da je Jezus Božji Sin in da deluje z močjo, ki mu jo je podaril Bog Oče. To resnico oznanjajo naprej in v Njegovem imenu opravljajo misijonarski poklic, a ni se jim še usidrila v srce. Ne morejo še pustiti vsega za seboj – človeška logika ostaja in zamegljuje presojo, ki bi od trenutka klica, morala biti v luči križa. Gledajo, a še ne vidijo! Slepota ponazarja srčno zakrknjenost.

Zato sledi čudež ozdravljenja slepega moža v Betsajdi. Ta čudež idealno ponazori vedenje in presojo učencev. Ozdravljenje poteka v dveh fazah. Fausti glede tega pove, da čudež v dveh stopnjah predstavlja »dve temeljni stopnji naše poti razsvetljenja: prva nam da prepoznati Kristusa, naše upanje; druga nam da prepoznati onstran vsakega našega upanja – celo v sami smrti vsakega našega upanja – Božjega Sina, ki nas ljubi in daje življenje za nas.« (Fausti 1991, 207–208) Slepí prosi za ozdravljenje in Jezus ga najprej odpelje na samo, kjer ne bo distrakcij in kjer jih množice ne bodo motile. V času prve faze mu Jezus s slino omoči oči, slepi mož pa vidi »ljudi, kot da bi okrog hodila drevesa.« (8,24) Kljub temu da vidi nekaj, je ta vid še vedno nepopoln, kar tudi sam prizna. V fazi nepopolnega vida ostanejo učenci, dokler se jim ne prikaže po smrti na križu (16,14). Gre za stanje nekega absurdnega vida, kjer tako slepec, kot učenci, ki jih le-ta predstavlja, zamenjajo Njega s projekcijami svojih želja in strahov (Prav tam 210). Učenci vidijo »nekaj«, a dokler ne bodo srčno verjeli, da je kar vidijo sveta resnica, se jim slika ne bo izostrila. Druga faza ozdravljenja slepote, oziroma srčne zakrknjenosti je polaganje rok na oči. Slepota je tako zelo trdovratna, da »bolni« potrebujejo več posredovanja. Jezus bo moral, da bodo njegovi spregledali, trpeti, dati svoje življenje in umreti na križu. In še potem ne bodo »spregledali«. Šele ko bo vstal in se jim prikazal z naročilom, da naj gredo v svet širit vero, bodo videli razločno (Best 1981, 134–137).

Fausti pove, da je Marko namenoma najprej v zgodbo vključil dve delitvi kruha, dve epizodi s čolnom na vodi in dve ozdravljenji gluhih oseb. Počasi nas pelje k prvi potrditvi Njegove identitete s strani enega od dvanajsternih in potem do stotnika, ki edini

vidi jasno. Avtor še poudari, da čudež v dveh stopnjah predstavlja »dve temeljni stopnji naše poti razsvetljenja: prva nam da prepoznati Kristusa, naše upanje; druga nam da prepoznati onstran vsakega našega upanja – celo v sami smrti vsakega našega upanja – Božjega Sina, ki nas ljubi in daje življenje za nas.« (Prav tam 207–211)

3.5 PETROVA IZPOVED

V razdelku 8,27-9,1 se Jezus z učenci pogovarja o svoji identiteti.

Jezus je na poti z dvanajsterimi in z ostalimi učenci proti Cezareji Filipovi, kjer so v skalno steno vklesane podobe tamkajšnjih idolov. S tem Marko ustvari kontrast med vero v lokalne idole Cezarejcev in podobo Jezusa Kristusa, ki sam, kot vsi ostali, »neprivilegirani«, hodi po poti skupaj z učenci (Radmacher 1997, 1658). In prav na tem mestu jim je Jezus postavil dve pomembni vprašanji: »Kaj pravijo ljudje, kdo sem?« (8,27) ter »Kaj pa vi pravite, kdo sem?« (8,29) Najprej jih torej vpraša, kaj drugi govorijo o njegovi identiteti. Ti povedo, katere vse nazive so slišali: Janez Krstnik, Elija, eden od prerokov. Ponovijo torej odgovor Heroda in drugih iz 6,14-15. Potem pa jih vpraša kdo oni mislijo, da je. Tu gre za vprašanje, ki ga postavi učencem direktno. »Kdo sem jaz zate? Kaj pomenim za tvoje življenje? Sem tvoj Odrešenik in tvoj Bog, tvoje hrepenenje in tvoja absolutna skrivnost? Pustiš, da te jaz postavim pod vprašaj, si me pripravljen ljubiti in mi slediti, /.../?« (Fausti 1991, 214) Poudari še, da mora biti vera vedno edini odgovor na ta vprašanja. Jezus tu sprašuje v dveh fazah zato, da bi znali ločiti med mišljenjem človeka in njihovim mišljenjem. Ljudje ne poznajo nauka in ga sodijo po vzorcih in vednosti, ki jih imajo od prej. Ne poznajo še globlje resnice. Poznajo samo preteklost, prihodnosti pa še ne. Avtor to stanje okliče za »versko samoumevnost« (Prav tam).

»Ti si Mesija,« (8,29) odgovori Peter, ki v tem primeru predstavlja učence. Končno so ti spoznali resnico o Jezusovi identiteti. Končno je bil Jezusov trud poplačan, saj je učenec le spregledal. Srce ni več zakrknjeno in človeška logika je končno premagana. Učenec je kot otrok, eden malih, z vso ljubeznijo, končno sprejel vsebino. Fausti (1991, 215) pravi, da je tako mišljenje zmotno. Peter se je odzval na neke stare verske vzorce, ki jih

je poznal od prej. Govori resnico, a misli narobe. »Jezus ni »tisti« Kristus, določen z njegovimi verskimi pričakovanji, temveč je »neki« Kristus, njemu neznan, ki uresničuje Božjo obljubo.« (Prav tam) Radmacher pa ponudi razlago o tem, zakaj se je Jezus na Petrovo izpoved odzval s prepovedjo govorjenja o tem. Pravi, da so Judje, njihovi voditelji in Rimske avtoritete pričakovali Mesijo, ki bo politični odrešenik, Jezus pa je ljudi odrešil grehov. Zato ni želel, da se ta naziv uporablja v javnosti (1997, 1659).

Best ponudi še drugačno razlago. Poveže namreč zgodbo o dveh fazah ozdravljenja s Petrovo izpovedjo vere (1981, 21). Pravi, da je možno »gledati in ne videti različno«, s čimer hoče povedati, da so učenci na pravi poti, da vidijo pravilno, a ta vid še ni čisto izostren. Kot je slepi mož po prvem dejanju ozdravljenja videl pravilno, a ne različno, so tudi učenci tukaj v takšni poziciji.

3.6 NAPOVEDI TRPLJENJA, SMRTI IN VSTAJENJA

Pasijon je dramatična zgodba, ki prikazuje Jezusovo trpljenje, smrt in vstajenje. V vseh treh sinoptičnih evangelijih se začne pasijon pred praznikom nekvašenega kruha¹, konča pa se z Jezusovim pogrebom, ki v Markovem evangeliju zajemajo poglavja 14, 15 in 16 (Green 1992, 601). V naslednjih podpoglavjih bomo podrobneje razložili preroške napovedi trpljenja, smrti in vstajenja, ki jih je na poti Jezus razril svojim učencem.

3.6.1 Prva napoved trpljenja, smrti in vstajenja (8,31-9,1)

S tem, ko je Peter Jezusa prepoznal kot Mesijo, se začne evangelij Sina človekovega, ki bo na koncu prepoznal kot Božji Sin (Fausti 1991, 216). Za razumevanje izraza Sin človekov je treba poznati pismo Danielu oz. vrstice 7,13-14, »kjer Sin človekov pripada hkrati svetu Boga, čigar vse dostojanstvo in moč ima, in svetu človeka, s katerim je solidaren do konca.« (Fausti 1991, 217) Ti vrstici razložita skrivnost izraza »Sin človekov«. Jezus namreč pripada obema svetovoma, saj je Sin Najvišjega Boga, ki obenem pripada tudi svetu človeka.

¹ Praznik nekvašenega kruha ali pasha je judovski praznik, ko se Judje spominjajo rešitve suženjstva, ki so ga trpeli v Egiptu. Ta dogodek opisuje 2. Mojzesova knjiga (12,1–50).

Vrstica »In začel jih je učiti, da bo Sin človekov moral veliko pretrpeti, /.../zavrgli in umorili /.../ po treh dneh vstal« (8,31) nam nakaže na to, da jim bo, torej učencem, Jezus končno razkril, kaj se bo zgodilo z njim. Končno jim bo razkril, do kam je pripravljen iti za svoje ljudi. Daroval bo svoje življenje zato, da bo njim prizaneseno. Razkril jim svojo veliko žrtev, s tem pa tudi žrtev Boga Očeta, ki je daroval svojega Sina, da bi njih odrešil. Pokazal jim pravo, brezmejno ljubezen in kmalu jim jo bo tudi dokazal.

Peter pa se je odzval čisto po človeško in ni sprejel Njegove daritve. Smrt zanj pomeni konec, torej še vedno misli po človeško. Kljub temu da je videl, kaj Jezus zmore, pa še vedno ne razume. Ne razume, da bo za njihovo odrešenje potrebna smrt Sina človekovega. Jezus ga mora celo opozoriti, da se naj postavi zanj, ker si je v vrsticah, ki sledijo izpovedi, Peter drznil odločati se namesto njega. S tem, ko ga je grajal in hotel prepričati v nasprotno, je dovolil, da v njem deloval Satan. Jezus ga takoj opozori, da naj neha misliti po človeško. To je njegova usoda in z veseljem in ljubeznijo jo je sprejel.

Pred izpovedjo vere je Marko opisal čudež ozdravljenja slepega moža v Betsajdi, s katerim želi prikazati slepoto svojih učencev. Učenci so kljub vsem Jezusovim prizadevanjem še vedno na stopnji zamegljenega, nepopolnega vida. In takšna je tudi Petrova izpoved. On ve, da je Učitelj Kristus, vendar pa ne razume, da ga še ne pozna. Nanj je projiciral stare vzorce iz poučevanja o besedah starozaveznih prerokov in interpretacij rabinov, ki jih je bil deležen. Ne razume, da je ta Mesija, ki stoji pred Njim, nekaj novega in boljšega od vseh starozaveznih napovedovanj. On ni samo Mesija, Elija ali eden od prerokov. On je Sin človekov, Božji Sin, utelešena Božja dobrota, ki je prišla, da bo sebe žrtvovala za to, da bodo oni odrešeni. Sklepamo, da je Marko vključil ta čudež z namenom, da bi pokazal na omejen vid oz. omejeno percepcijo Jezusovih dvanajsterih. Ob nadaljnjem branju vidimo, da je treba podrobno analizirati vrstice pred napovedmi trpljenja, smrti in vstajenja, pa tudi tiste, ki mu sledijo.

3.6.1.1 Navodila za učence (8,34-9,1)

Matjaž (2015, 81) poudari, da je eno temeljnih zahtev in kriterijev učenčevstva misliti po Božje, ne pa po človeško. S tem, ko učenec v svoje srce spusti Jezusa, mora vse človeško razmišljanje pustiti za seboj. S tem, ko se je čas dopolnil in je Božje kraljestvo blizu, se je treba spreobrniti in verovati. Naj misel na evangelij, Jezusa in bližino Božjega kraljestva, kjer biva Vsemogočni Oče, izpodrine človeško mišljenje. Vsak učenec mora začeti razmišljati drugače, s srcem, polnim Jezusa, njegova dejanja pa naj kažejo in osvetljujejo to mišljenje. Marko v 34. vrstici nagovarja slehernega kristjana, tako da postavi učence in množico na enako raven. Poprej (na primer v vrsticah 4,10; 6,31; 7,17; 10,10) jih je vedno odpeljal stran od množice in jim podajal skrivnosti, ki so jih morali poznati (Best 1981, 31). Tokrat pa jih, torej množico in dvanajstere, postavi na enako raven oz. jih izenači, saj od vseh pričakuje, da se bodo odzvali in ravnali enako (Prav tam).

Temu sledijo vrstice, v katerih zasledimo srčiko učenčevstva, ki smo jih krajše razložili v prejšnjem poglavju. Jezus jim v 34. vrstici pove, kaj mora učenec narediti oz. katere kvalitete mora posedovati, da bo Njegov. Potem ko ga pokliče, se mora pravi učenec odpovedati sebi, vzeti svoj križ in hoditi za Njim. Vsak, ki hoče biti kristjan, mora izpolniti te tri kriterije (Best 1981, 36–40).

Ko Jezus kliče svoje učence, to vedno stori na poti (1,16.19; 2,14; 10,17) Učenčevstvo zato pomeni neko gibanje. Takratni rabini in filozofi niso nikoli na takšen način k sebi vabili učencev. Učenci so včasih celo zamenjali učitelje, če jim ti niso ustrezali oz. če se jim je zdelo, da njihova način in razlaga nista bila ustrezna. Marko pa tega ne dopušča. Samo eden je, od katerega se lahko učijo. In samo on pozna resnico. Kaj torej hoče Marko povedati s tem, ko pravi, da naj hodijo za Jezusom? Best zagovarja tezo, da gre za misijon, torej neko gibanje, ki ga je Jezus ustvaril. Tu ne govorimo o imitaciji in posnemanju, temveč o sledenju. Ko se učenec postavi pred Njega, je to Satanovo delo (8,33). S tem poda vtis, da vé več, je močnejši in je nad Njim. Učenec mora vedno ostati za Njim, saj s tem pokaže ponižnost, občudovanje in željo po Njem in kar mu ponuja. Slep Bartimaj (10,52) bo apostolom odlično pokazal, kaj pomeni »iti po poti za njim« (1981, 36–37).

Ko učenec zasliši klic, se mora odzvati takoj, kajti Njegov klic je močan in veliko obljublja. S tem, ko takoj odgovori, pokaže pripravljenost in željo po Njem. Odpoved sebi »pomeni premagati lažni jaz, egoizem, korenino zla.« (Fausti 2005, 224) Je nasprotje samopotrjevanja, vrednotenja življenja, biti, pozicije, celo tako skrajno je, da postanejo pravica do življenja in svobode odveč. Tu gre za absolutno odpoved vsemu in vsem, tudi družini (bratje, ki so bili poklicani prvi, so se odrekli vsemu, torej službi, materialnim stvarim, celo družinam, Simon tudi ženi). Vse materialno bogastvo je treba dati ali prodati in dobiček razdeliti med uboge. Materialne dobrine kvarijo človeka v tem, da jih začne ceniti. Jezus in krščanstvo pa kličeta k drugačnemu vrednotnemu sistemu. Ceniti je treba, kar ima nekdo v srcu, in ne, kaj ima v rokah. Pravo vrednost imajo za Jezusa dobrine, ki se jih ne da prodati, najdemo pa jih v človekovem srcu in duši. Samo eno obleko in ene sandale rabijo, vse ostalo naj gre za uboge (6,8-9). Noben kristjan ne rabi ničesar v zemeljskem kraljestvu, ker ga čaka vse v Božjem. S tem, ko se odrečejo vsemu, pridobijo največ, to je Božja ljubezen in mesto ob Njem. Z Jezusom vse materialno izgubi pomen. Pomembne postanejo druge stvari, tiste neotipljive. Vrednotenje se preseli iz sfere materialnega v srčno, vsebino te pa zapolni Jezusov nauk. (Best 1981, 37–38)

Jezus svojim učencem naroči, da naj vzamejo svoj križ. Ker poznamo zgodbo in vemo, da se Jezusovo zemeljsko življenje konča na križu, lahko prehitro sklepamo napačno in mislimo, da je to usoda vsakega, ki bo hotel biti Jezusov učenec. Ali pa je samo namig na potencialno mučeništvo. V času Njegovega zemeljskega življenja je bila namreč priljubljena kazen za zločince nošnja križa do kraja, kjer bo le – ta križan. S tem, ko Marko uporabi ta znani element, si bralec bolj živo predstavlja Jezusovo trpljenje na križu. Vendar pa ne moremo pričakovati, da bodo vsi Njegovi učenci končali na križu, kljub temu, da so pričakovali preganjanje. Tudi Marko tega ne pričakuje: »/.../ Nekateri od tukaj stoječih res ne bodo okusili smrti, dokler ne bodo videli Božjega kraljestva, ki je prišlo z močjo.« (9,1) Tako da je treba ta križ jemati bolj kot prisposodbo za vse neprilike, ki jih bo kristjan doživel zaradi in za Jezusa. Vzeti si svoj križ pomeni predvsem sprejeti vsako žrtev, ki jo bo moral kristjan narediti zavoljo svoje vere. Pri odpovedi samemu sebi je šlo predvsem za zunanje dejanje (odpoved materialnim stvarim, družini, vsem pravicam), tukaj pa gre popolnoma za notranje dejanje. Sodobni kristjan ne bo nosil resničnega križa, na katerem bo križan. Gre za simbolni križ, ki

pomeni, da bi Zanj šel tudi na križ. Jezusov križ je bil pravi, trd, težak in okoren. Bil pa je tudi simbol za vso njegovo ljubezen do svojih (Best 1981, 38–39).

V 35. vrstici Jezus nadaljuje z razlago. Učencem pove, da obstajata dve življenji – eno tu, na zemlji, in drugo pri Očetu v Božjem kraljestvu. Pove jim, da bodo tisti, ki bodo pripravljene zemeljsko življenje Zanj in za evangelij zavreči, deležni posebne miline, ko bodo povzdignjeni v nebesa. Zemeljsko življenje služi kot »sredstvo« za dokazovanje lastne vrednosti. Tukaj in zdaj je treba slišati klic, se odpovedati sebi, si naložiti križ in hoditi za Njim. To je »vstopnica« za večno življenje v pravi blaginji z Njim pri Očetu v Božjem kraljestvu. Človek ne sme zbirati materialnih dobrin okoli sebe, saj ga te le spridijo. S tem, ko mu je cilj imeti čim več, svoje življenje zapravi. Cilj mora biti dati vse za bližnjega. 37. vrstica nadaljuje to misel, saj pravi, da ne moreš ničesar dati v zameno za življenje. Materialne dobrine za Boga nimajo nikakršne vrednosti. Božja logika namreč deluje obratno – vrednost je v tistem, česar ne more kupiti noben denar. Čista duša, oprana s krstom Svetega Duha, in čisto življenje, zaznamovano z molitvijo, dobrimi deli v Njegovem imenu, uboštvom, srcem polnim Jezusa, to je vstopnica v Življenje z Njim. Vrstica, ki sledi, ima prizvok grožnje, a jo 1. vrstica 9. poglavja takoj omili. Jezus jim razloži, da neverni na sodni dan ne bodo šli z Njim, medtem ko verni in vredni ne bodo umrli, samo z Njim bodo povzdignjeni k Očetu. Šele potem, ko se konča življenje na tem svetu, si lahko povzdignjen v nebesa (Best 1981, 40–43).

3.6.2 Druga napoved trpljenja, smrti in vstajenja (9,30-32)

Ta napoved sledi dvema čudežema, Jezusovi spremenitvi in ozdravitvi božjastnega dečka.

Jezus je spet na poti, ki se bo končala na križu. Spet napove svoje trpljenje, smrt in vstajenje (9,31), oni pa ga ponovno ne razumejo in jih je celo strah vprašati, kaj to pomeni. Oni ne razumejo pomembnosti križa, niti njegovega smisla. Best poudari, da tu ne gre za popolno nerazumevanje, ker očitno razumejo dovolj, da jih je strah vprašati, da bi lahko bolje razumeli. Po njegovem Marko s tem dobro opiše učence. Zavedajo se globine Jezusovih zahtev, vendar pa se jih ob enem bojijo spoznati, ker jih je strah posledic poznanja teh globin. Strah jih je, kaj bo razumevanje prineslo s seboj in kako

bo to vplivalo nanje. Učenci se še vedno počutijo preveč »udobno« v svojem omejenem znanju in poznavanju, saj jim zanj ni bilo treba žrtvovati preveč. Strah jih je odpovedi, ki jih zahteva razumevanje te najgloblje ravni. In zaradi njihovega strahu bo Jezus naredil vse, da bodo videli, da je strah odveč (1981, 73).

Pred to napovedjo so učenci sami hoteli ozdraviti dečka, ki ga je obsedel nemi in gluhi duh, vendar jim ni uspelo. S tem nam Marko jasno pokaže na to, kako bodo učenci enkrat v Jezusovi odsotnosti delovali. »On je na gori veličastva. Mi od spodaj nadaljujemo njegovo delo predvsem z molitvijo /.../.« (Fausti 2005, 239) Kljub temu da jim je dal avtoriteto, s katero bodo delovali (3,15) in jih poslal na misijon (6,7), pa dečka ne morejo ozdraviti, ker še nimajo prave vere. Ne zaupajo, da jim je res podaril to avtoriteto (Kingsbury 1989, 107). Potem ko je demona Jezus sam izgnal, so ga učenci spraševali, zakaj njim samim ni uspelo. Jezus jim odvrne, da morajo moliti, ker bodo samo tako premagali demona. Ta jim namreč povzroča slepoto (kot slepemu možu iz Betsajde) ter gluhost in nemost (kot božjastnemu dečku). Kako ga torej pregnati? Z molitvijo! V molitvi je vedno odgovor, ker je to prostor, kjer poteka dialog z Bogom. V molitvi se je treba priporočiti Bogu s tem, da se ga prosi za usmiljenje in verjeti, da bo Vsemogočni vedno dobro poskrbel za svoje.

3.6.2.1 Navodila za učence (9,35-50)

Kot prejšnji napovedi trpljenja, smrti in vstajenja tudi tej sledita nerazumevanje Njegovih apostolov in poučevanje. Potem, ko niso razumeli Njegove usode in ga o njej niso niti upali vprašati, nadaljujejo z dokazovanjem svojega nerazumevanja in zakrknjenosti. Pogovarjali so se o tem, kdo je največji. Nato je Jezus sedel, jih poklical in jih začel učiti (9,35). Razložil jim je, da biti »največji« v tostranstvu, za Boga ne pomeni nič. Besedo največji so le-ti povezovali z močjo in statusom. Za Jezusa pa vse to pomeni oviro za vstop v Božje kraljestvo. Šele zadnji, torej tisti, ki je vse dal v zameno Zanj še sebe in bo vsem služil, bo prvi tam, kjer je zares pomembno. Nadaljeval je tako, da jim je za ideal sprejemanja predstavil otroka. Kot smo že omenili, so bili takrat otroci pred obredom bar mitzvah brez vrednosti. Kdor je torej sprejel te, ki so bili najmanj vredni, je sprejel Boga. Jezus namreč da najmanjšim, najmanj vrednim osebam novo, boljšo vrednost. Best (1981, 82–85) o tem odlomku (9,38-41) pove, da Jezus tiste,

ki niso proti njim, razume za zaveznike. Tudi ta izganjalec demonov² bi lahko bil razumljen kot skrivni zaveznik. Čeprav morda niso kristjani, pa bodo zaradi pomoči enemu od njih, nagrajeni. Še prej pa jim prepove omejevanje širjenja vere iz ust neznancev. Tisti, ki nimajo čistega srca in prave vere, ne bodo mogli delati čudežev in tako ne bodo naredili nobene škode. Če pa bodo Njegovi in polni vere, bodo nagrajeni. Nagrada ni materialna. Gre za to, da ga sprejmeš in da si z njim. Jezus pa nadaljuje svoje misli z odstavkom o skušnjavah in pohujšanju. Ta se navezuje oz. dopolni zadnjo vrstico prejšnjega odlomka, ki govori o nagradi, ki jim pritiče, ker so Njegovi. Če pa ne bodo Njegovi in izvajali del v Njegovem imenu, pa jih čaka življenje v »peklenski dolini« (9,44), »/.../ kjer njihov črv ne umre in njihov ogenj ne ugasne.« (9,48b)³ Učenci imajo dobro znanje o prerokih in njihovih napovedih in s tem, ko uporabi starozavezni citat, jim »snov« približa. Želi, da vedo, kaj čaka tiste, ki ga bodo zavračali in zaničevali.

3.6.3 Tretja napoved trpljenja, smrti in vstajenja (10,32-34)

Tretja napoved trpljenja, smrti in vstajenja je najobsežnejša in prepoznana kot »*vaticinium ex eventu*« (Best 1981, 120), kar pomeni, da velja za prerokbo, napisano po tem, ko je Marko že imel informacije o dogodku, ki ga je napovedal. Evangelij je napisan v tem duhu in za vse učence, ne samo dvanajstere.

Marko izpostavi bogataša, ki sledi Postavi in živi »dobro« življenje. Ko vpraša Jezusa, kaj še mora narediti, da bo lahko živel večno življenje, mu ta pove, da mora izpolniti še novo zapoved – zapoved uboštva. Bogataš ne želi dati vsega bogastva, ki si ga je nabral, zato žalostno odide. Jezus izkoristi ta dogodek za poučevanje.

Jezus je na poti v Jeruzalem. Best pozove, da naj bomo pri branju posebej pozorni na to, da je Jezus na poti, učenci pa mu na njej sledijo. Je na poti, ki jo mnogi zmotno dojemajo kot njegov konec. Učenci se čudijo in bojijo. Čudijo se, ker vedo, kaj ga čaka

² Nekateri ta lik razumejo kot Sv. Pavla (Weiss, Johannes. 1903. *Das älteste evangelium: ein Beitrag zum Verständnis des Markus-Evangeliums und der ältesten evangelischen Überlieferung*. Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht.)

³ Ta citat je Jezus povzel po Iz 66,24, kjer ljudstvu razlaga o Božji sodbi in poslednjem dnevu.

v Jeruzalemu, pa še vedno nadaljuje pot, bojijo pa, ker jih je strah, da bodo tudi sami končali kot Jezus. Vidimo, da še vedno ne razumejo, da smrt ni konec in da križ za vsakega od njih pomeni nekaj drugega. Jezusov križ je svojevrsten način, tako kot je moj in od vsakega posameznika. Marko učence tu uporabi za poučevanje bralcev. Bralec pozna zgodbo in ve, kaj se bo v Jeruzalemu odvijalo. S tem nazorno pokaže, da bo šel Jezus do konca, da bo odrešil slehernega (Prav tam 121).

Fausti izpostavi vrstice od 33b do 34, ker v njiju zasledi 6⁴ glagolov, ki opisujejo, kaj bomo ljudje storili Jezusu: obsodili, izročili, zasmehovali, pljuvali, bičali in umorili. Vendar pa ima On vseeno zadnjo besedo: »/.../toda po treh dneh bo vstal.« (10,34b) Kot je imel prvo, bo imel tudi zadnjo. Vidimo, da nas »Beseda« zaobjame in zaščiti (2005, 278).

Del, ki sledi napovedi, potrdi, da dvanajsteri še vedno ne razumejo. Brata Janez in Jakob Jezusu želita slediti v Božje kraljestvo, vendar pa ne razumeta, da morata prav tako iti po poti križa. Sploh ne razmišljata o tem, da bi izpolnila Njegovo prošnjo, marveč želita, da On izpolni njuno željo. Ta izhaja iz želje po »biti više uvrščen«. Splošno znano je, da višja pozicija prinese več dobrin, tako materialnih kot nematerialnih (recimo čast in spoštovanje). Človek si vedno nečesa želi, Jezus pa jim želi dopovedati, da si morajo želeti in zato iskati tisto, kar jim Bog želi dati (Prav tam 282). Zato Jezus njuno razmišljanje zavrne in jima pove, da naj bodo tisti, ki želijo biti visoko, najnižje. Naj bodo služabniki in sužnji članom skupnosti.

Sledenje Jezusu vključuje trpljenje. Tisti, ki živi v veri, mora služiti, ne samo delati. »Sin človekov ni prišel, da bi mu stregli, ampak da bi stregel /.../« (10,45a) Jezus bo služabnik vsem svojim vernikom in tako se morajo obnašati tudi sami. Odpovedati se je treba vsemu in vsem! Brata na tej točki še vedno razmišljata s človeško logiko.

⁴ Šest je človekovo število, ker je Bog ustvaril človeka na šesti dan. Število je nepopolno, ker je človek brez Boga vedno nepopoln (biblestudy).

3.6.3.1 Navodila za učence (10,41-45)

Od 10,41-45 so apostoli spet zbrani okoli Jezusa, on pa jih poučuje. Razloži jim, da bodo najmanjši v kraljestvu največji. Streči morajo in delati dela, kot bi jih v tistem času delali sužnji. Veljava je v služenju sočloveku, v predanosti in skrbi za druge. »Jaz« ni več pomemben, velja le to koliko in kaj daš za drugega. » /.../ da bi stregel in dal svoje življenje v odkupnino za mnoge.« (10,45b) je srčika Jezusovega poučevanja, ki je kmalu postala eno najpomembnejših pravil krščanske skupnosti. On bo umrl za svoje, da bo njim prizaneseno. Best poudari, da se v tej vrstici pojavi tema o imitacija Kristusa, *Imitatio Christi*⁵. Za Marka krščanstvo ni imitacija Jezusa, sicer bi se bila ta tema pojavljala bolj pogosto. Za Marka je krščanstvo Jezusova odkupnina. Samo Jezus lahko umre in da svoje življenje v odkupnino, ker sta temelj Cerkve evharistija in smrt, ki jo predstavlja (1981, 127).

Vrstica 45b pomeni konec besedila o učenčevstvu, ki se je začelo v 8,27, ker v center pozornosti postavi Jezusovo smrt (Prav tam). Ta del po Robbinsovo povzame vse Njegove besede od vrstice 8,27 do 10,45 (1984, 25). Učenčevstvo je treba razumeti v perspektivi križa. Temeljiti mora na odkupnini, ki jo kristjan dobi, ko nase prevzame križ. Bog se bo odločal na podlagi njihovega celostnega delovanja. Naj sodelujeta roka in srce. Z roko naj pomaga, v srcu pa nosi le ljubezen do Boga in svojih.

⁵ *Imitatio Christi* oz. posnemanje Jezusa je zaživelo kmalu po Jezusovi smrti. Temi, ob katerih se največkrat pojavlja poziv k imitaciji Jezusa, sta trpljenje in pa življenje polno ljubezni, predvsem v Cerkvi. V hebrejski kulturi je to posnemanje mišljeno v smislu hoje za njim. V 1 Pet 2,21 Peter spodbuja sužnje, da naj trpijo pod rokami svojih gospodarjev, kot je trpel Jezus. Med grškim ljudstvom pa je šlo prav za posnemanje Njega in Njegovih dejanj. Tako Pavel v pismu Efežanom (5,25) in prvo Janezovo pismo (6,12-14) govorijo o Jezusovi in Njegovi zmožnosti ljubiti, ki jo naj vsi posnemajo (Martin in Davids 1997, 534–535).

3.7 PRIMERJAVA NAPOVEDI O TRPLJENJU, SMRTI IN VSTAJENJU

V Markovem evangeliju zasledimo tri napovedi trpljenja, smrti in vstajenja. Opisujejo, kdo bo Jezusa obsodil, kaj mu bodo storili, da bo umrl in po smrti vstal. Vsebina vseh treh je enaka, a ob bolj pozornem branju opazimo razlike. Prva, ki jo opazimo, je, da se razlikujejo v dolžini oz. v vsebovanih podatkih. Prva je najkrajša in najbolj skopa s podatki, tretja pa najdaljša, ker vsebuje tudi največ podatkov. Robbins (1984, 22–23) piše o progresiji oz. napredovanju dogodkov v preroških napovedih trpljenja, smrti in vstajenja, ki potekajo v treh korakih. Prvi dve napovedi (8,31; 9,1) vsebujeta 25 oz. 17 grških besed. Obe napovedi ponovita tri glavne dogodke, ki se bodo zgodili Jezusu: javno bo zavržen, umrl bo in po treh dneh bo vstal. Tretja napoved (10,33-34) pa vsebuje kar 40 grških besed in je najbolj popoln oz. natančen zapis dogodkov. Robbins (Prav tam) navaja, da gre v teh treh napovedih za progresijo ali napredovanje dogodkov v treh korakih. Gre za zaporedje treh dogodkov, ki en za drugim dodajajo informacije k pomenu, tako da je v zadnji napovedi tudi največ podatkov. Na koncu vseh treh Jezus k sebi skliče učence.

Prvo napoved razdelimo takole:

- a) 8,27-30 (»/.../ šel Jezus s svojimi učenci /.../«, »Med potjo je učence spraševal /.../«, »In vprašal jih je /.../«),
- b) 8,31-33 (»In začel jih je učiti«, »odkrito govoril«, »On pa se je obrnil, pogledal po učencih in pogrjal Petra«),
- c) 8,34-9,1 (»poklical k sebi množico skupaj z učenci in jim rekel«).

(Robbins 1984, 23–24)

Prvi del prve napovedi trpljenja, smrti in vstajenja Marko začneja s trditvijo, da je Jezus na poti in da so učenci z Njim. Drugi del opisuje intenzivno interakcijo med Jezusom in učenci, tretji del pa v središče postavlja klic množicam in dvanajsterim z najpomembnejšimi navodili zanje.

Tudi druga napoved trpljenja, smrti in vstajenja poteka tako, da se dogajanje stopnjuje do zadnjega dela, ki vsebuje nauk.

- a) 9,30-9,32 (»Šli so od tam in prepotovali Galilejo, vendar ni želel, da bi kdo to izvedel.«
»Učil je namreč svoje učence, da /.../«)
- b) 9,33-34 (»Prišli so v Kafarnáum. Ko je bil v hiši, jih je vprašal/.../«, »Oni pa so molčali, kajti med potjo so razpravljali med seboj /.../«)
- c) 9,35-50 (»Tedaj je sedel, poklical dvanajstere in jim rekel /.../«, »in jim rekel /.../«, »Jezus pa je rekel /.../«)

(Prav tam 24)

Prvi del spet pove, da Jezus potuje in da so z Njim tudi učenci. V drugi enoti spet opazimo interakcijo med Jezusom in učenci. V tretjem delu Jezus spet pokliče učence in jih poučuje.

Tretja napoved je najdaljša oz. da več informacij kot prejšnji dve.

- a) 10,32-34 (»Bili so na poti /.../«, »Čudili so se, tisti pa, ki so ga spremljali, so se bali.«
»Spet je vzel dvanajstere k sebi in jim začel govoriti /.../«)
- b) 10,35-40 (»/.../ Jakob in Janez sta stopila k Njemu in mu rekla /.../«, »Rekel jima je /.../«, »Jezus jih je poklical k sebi /.../«)
- c) 10,41-45 (»Ko je drugih deset to slišalo, so se začeli jeziti /.../«, »Jezus jih je poklical k sebi in jim rekel /.../«)

(Prav tam 24-25)

Ponovno opazimo, da prvi del govori o potovanju Jezusa skupaj z učenci, drugi pa o komunikaciji med njimi. V zadnjem delu pa spet zapazimo, da Jezus pokliče učence k sebi in jih začne poučevati.

Kar je skupno vsem trem preroškimi napovedim so poleg vsebine in čudežev, še navodila, ki jih Jezus poda svojim dvanajsterim. Ta so ključna za nastanek cerkvene skupnosti po svetu.

Pred prvima dvema napovedima se zgodita čudeža, s katerima Jezus nakazuje na vir svoje moči. Oba čudeža služita v poučevalne namene. Pri prvem čudežu avtor metaforično ponazori stopnjo slepote, ki jo trpijo učenci. (Fausti 2005, 207–208) Čudeža, ki se zgodita malo pred drugo napovedjo pa imata drugačen namen. Ko se Jezus na gori spremeni pred Petrom, Janezom, in Jakobom, spregovori sam Bog Oče, ki

potrdi, da je Jezus resnično Njegov Sin. Ostalih devet skuša ozdraviti dečka, ki ga je obsedel nemi in gluhi duh, pa tega ne zmorejo, tako da ga mora ozdraviti Jezus sam. Avtor želi prikazati zakrknjenost src in nepripravljenost apostolov, ki ne zmorejo popolnoma verjeti. Pred tretjo napovedjo pa ni nobenega čudeža, ampak samo besede, ki služijo nauku. Ker se približujejo Jeruzalemu in izpolnitvi napovedi na križu, izkoristi čas raje za direktno poučevanje.

Razlika med preroškimi napovedmi je tudi v tem, kdo jih je slišal. Medtem ko so prvo napoved slišali dvanajsteri in množica, ki jih je spremljala na poti, sta druga in tretja napoved rezervirani samo za dvanajstere. Jezus se je osredotočil samo nanje, ker so vedno bližje Jeruzalemu. Še vedno poučuje tudi množico, a vsebino preroških napovedi prihrani za ušesa izbranih, saj bodo ti kot misijonarji vest širili po svetu.

3.8 SLEPI BARTIMAJ

Jezus je z učenci na poti in vedno bližje je cilju. Ta pot ima višji smisel. Pelje namreč tja, kjer se bo zgodila največja žrtev za dobro vseh. Jezus ve, da ga pot pelje v smrt in trpljenje, a z Očetovo podporo bo ostal trden in pogumen do konca. Konec zanj pomeni nekaj drugega, saj bo s tem dejanjem končno prišel k svojemu Očetu. Cilj Jezusa in slehernega kristjana je biti z Očetom v Božjem kraljestvu.

Obe ozdravljeni slepih mož zaobjemata Jezusove napovedi smrti, trpljenja in vstajenja. V 8. poglavju Jezus ozdravi slepega moža v Betsajdi, čemur pa takoj sledita Petrova izpoved vere in prva napoved trpljenja, smrti in vstajenja, sledita pa ji še dve napovedi. Ozdravitev slepega Bartimaja pa ta del evangelija zaključí. Vedno bližje so Jeruzalemu, kjer se bo odvila Jezusova zgodba.

Bartimaj v evangeliju igra zgled vsem učencem. Po tem, ko Jezus v 10, 45 jasno pove, kaj pomeni biti učenec, se ob poti pojavi Bartimaj. Kljub svoji fizični slepoti, je v srcu prepoznal Kristusovo Božjo identiteto. Oči niso pomembne, ker lahko varajo. Resnico je treba dojeti skozi srce. Bartimaj je sedel ob poti, po kateri je prišel Jezus. On čaka, pričakuje svojega Gospoda.

Takoj ga je prepoznal in svojo vero in resnico takoj glasno izrazil: »/.../ Jezus, Davidov Sin, usmili se me!« (10,47b) Ko ga je množica želela utišati, so bile njegove besede glasnejše: »Davidov Sin, usmili se me!« (10,48b) On ni bil osebno poklican, kot dvanajsteri in Levi, pač pa je sam pristopil k Njemu. Sklepamo, da so k Njemu povabljeni vsi, torej tisti, ki so bili poklicani osebno in drugi, ki so bili nagovorjeni skozi vsebino evangelija, torej vsi ti, ki so ga imeli čast poslušati in brati. Jezus ga je uslišal in spregovoril z njim. Bartimaj je pri tem »odvrgel plašč« (10,50), kar je simbolno dejanje, ki nakazuje na dejstvo, da je pripravljen Zanj pustiti vse za seboj. Odvrgel je svoje staro življenje, svoje vse, ker ve, da bo končno dobil to, kar resnično potrebuje. S tem, ko se pridruži Jezusovemu občestvu, bo dobil vse in še več v izobilju. To naredi naravno in brez, da bi mu kdorkoli to naročil. Potem, ko je odnos med njima vzpostavljen, učenec svojega učitelja (»Rabuní, da bi spregledal!« 10,51b) takoj prosi za usmiljenje. Ker je Bartimaj izkazal pravo vero, je po milosti takoj spregledal in šel po poti za njim. S tem izkaže svojo pripravljenost slediti svojemu rabiju kamorkoli, brez vprašanj. Poudarek je tu na besedici »za« Njim, saj so nekateri od učencev skušali hoditi pred Njim. Ravnanje Bartimaja resnično daje zgled vsem, ki se prištevajo med Njegove. Best (1981, 143) tu pripomni še, da je Jezus Bartimaju s tem, ko mu je podaril dar vida, dejansko podaril »duhovni uvid«. »Videti« dobi nov pomen – dojeti, da je križ pomemben in potreben. Potem ko so učenci dobili veliko navodil, jim je zdaj pokazal še zgled. Naj se ne trudijo več izpolnjevati navodila, dejanja morajo priti naravno, kot so pri Bartimaju. Poudarek je na učenčevstvu samem in ne več na tem kako postati učenec (Prav tam 139–143).

3.9 VZORNI UČENCI

Kljub vsemu posredovanju, prepričevanju in dokazovanju, njegovi dvanajsteri še vedno niso v polnosti dojeli Njegove identitete. Še vedno ostajajo zaprti v svoji človeški logiki in ne upajo spustiti Gospoda v srce. Njihova srca ostajajo zakrknjena, zato tudi oči vidijo, kar hočejo. Slepí mož iz Betsajde po drugem dejanju ozdravljenja spregledal, medtem ko dvanajsterim strah in zakrknjenost ne dopuščata enakega. Vzorni učenci so

tako v evangeliju predstavljeni kot antipod vsem, ki bi naj delovali kot vzorni, pa jim to ne uspe.

Dvanajsteri večkrat odpovedó kot Njegovi učenci, zato se kot vzorni učenci izkažejo drugi: Levi, slepi mož iz Betsajde, Bartimaj in stotnik. Levi se je izkazal kot vzoren učenec, ker je takoj, brez pomisleka na Njegov poziv vstal in mu sledil. Bil je grešnik in ravno za grešnike je Jezus prišel (2,17b). Poklicani direktno ali ne, želja po »iti po poti za njim« in biti Njegov je močnejša od preteklih grehov. Ni podvomil Vanj in v Njegovo moč, ker ga je takoj spustil v srce in šel za njim po poti in nikoli skušal stopiti pred Njega.

Tudi oba slepa moža sta se izkazala za vzorna učenca. Oba sta namreč, brez kančka dvoma verjela Vanj in v Njegovo moč, zato sta se tudi obrnila nanj s prošnjo po čudežu. Njuna vera je bila trdna, njuno srce pa zapolnjeno. Fizična slepota je ozdravljiva, slepota v smislu zakrknjenosti srca pa je bolj trdovratna. Jezus slepa moža ozdravi takoj, v enem oz. dveh korakih, medtem ko je ozdravljenje slepote apostolov dolgotrajno. Zaradi take vrste slepote bo Jezus moral trpeti, umreti in potem vstati, da bodo še ostali končno spregledali in verjeli.

Stotnik se pojavi na koncu, ob Jezusovem križanju. Ko je videl, kaj se je zgodilo, ko je Jezus izdihnil, je izrekel znamenite besede: »Resnično, ta človek je bil Božji Sin.« (15,39b) Končno je nekdo prepoznal Njegovo pravo identiteto, ki je bila razkrita že v prvi vrstici evangelija »Začetek evangelija Jezusa Kristusa, Božjega Sina.« (1,1) Kot takega so ga poprej prepoznavali samo nasprotniki (nečisti duhovi (3,11), Legija (5,7) in rimski stotnik (15,39b)). Kljub temu da je Peter v 9,29b razkril, da je Jezus Mesija, pa njegovo razumevanje Njegove identitete še ni popolno, ker Jezusa razume samo kot izpolnitev starozaveznih preroških napovedi in ne kot nekaj veliko več. Naziv »Božji Sin« je v Markovem evangeliju omenjen le trikrat, kar pomeni polnost. Bil je Sin človekov, a predvsem je imel Božjo identiteto.

Matjaž (2015, 78–81) govori o sedmih korakih učenčevstva, ki jih je Bartimaj, kot primer vzornega učenca, nevede naredil. Kot prvega avtor navede »sedenje ob poti«. Tu gre za čakanje in pričakovanje nečesa velikega. Zaradi slepote ne more hoditi, ker ne

vidi kam mora iti. Pot tukaj služi kot metafora življenja, ker Rabija lahko srečaš samo zunaj, v življenju in ne v omejenega v učilnici. Apostoli sicer »trpijo« drugačno slepoto, pa vendar so prav tako izgubljeni, kot je izgubljen slepi Bartimaj. Kljub strahu in zakrknjenosti mu na poti sledijo, včasih celo uspejo tudi sami delati čudeže (6,13), pa vendar vsakič znova dokazujejo, da še niso pripravljene sprejeti usode križa. Šele ko dobijo fizični dokaz, da je Jezus res iz ljubezni umrl zanje in ko so videli Vstalega, reagirajo, kot bi, če bi bili imeli v srcu Njega, ne pa strahu (Prav tam 79).

Drugi med koraki je »klicanje«. Ker ni sam poklican, postane aktiven in kliče on. Krik je osnovna oblika molitve, ki izraža trpljenje, tega pa Bog ne more preslišati (Fausti 2005, 288–289). Učenec je čuječ, ne sedi ob poti in samo čaka. On sedi ob poti v pripravljenosti na Njegov prihod. Majhni učenci, kot so Jair, krvotočna žena, Sirofeničanka in še mnogo drugih, je na takšen način čakalo na Njegov prihod in usmiljenje. Dvanajstere je Jezus poklical sam, medtem ko so opravljali svoje delo. Niso bili na preži in čakali na Njegov prihod. Nasprotno od Bartimaja, so v nevednosti pasivno čakali, da »se kaj zgodi« in da jih Mesija najde (Matjaž 2015, 80).

V naslednji fazi je učenec soočen z nasprotovanjem. Množica (med katero so bili tudi apostoli), ki je bila zbrana okoli Jezusa, ga je rotila, naj utihne, on pa se ni vdal, ampak Ga je klical še bolj glasno in s še večjo vnemo. Apostoli pa se direktno z nasprotovanjem ne srečujejo. Le-to je vedno uperjeno bolj v Jezusa (Prav tam 80).

Četrty korak se imenuje prošnja po usmiljenju. Gre za idealno prošnjo ponižnega učenca, storjeno v molitvi. V molitvi se učenec približa oz. pridruži Bogu (Best 1981, 69). Jezus mora svoje apostole opominjati na to, da morajo moliti, da bodo Njegovi in da bodo lahko tudi sami delali čudeže v Njegovem imenu (9,29). Vsak učenec mora moliti, ker se le tam sreča s svojim Stvarnikom, le tam poteka dialog med njima (Matjaž 2015, 80).

Temu sledi stopnja, ko se je treba odpovedati vsemu, kar je poprej poznal in kar misli, da potrebuje. Gre za skrajno odpoved samemu sebi, o čemer smo razpravljali pri prvi napovedi trpljenja, smrti in vstajenja. Odvreči je treba »starega sebe« in se odeti v Kristusa. Jezusovi učenci so se s klicem, odpovedali službi, družini, domu (1,18.20b) in

se zavezali uboštvu. Družino so zamenjali oz. nadomestili člani novonastale skupnosti (3,34b-35). Apostoli se niso mogli odpovedati predvsem strahu, in to kljub temu, da jim je Jezus vztrajno zagotavljal varnost (4,39). Strah je tisti, ki jim ne dopušča, da bi se popolnoma prepustili in verovali. Ne morejo se upreti niti materialnim rečem (14,11). Pustili so, da jih je zapeljivec speljal na pot greha, s čimer so Jezusa dokončno obsodili na križ (Prav tam 80–81).

Predzadnji korak v formaciji vzornega učenca je osebni nagovor samega Jezusa. S tem, ko ga Jezus osebno nagovori in sprejme med svoje, on sam pa to sprejme, postane učenec. Bartimaj (pa tudi ostali mali učenci, npr. Sirofeničanka, Jair, krvotočka idr.) sam Jezusa nagovori in ga prosi za usmiljenje, da bi ga ozdravil slepote. Gre za zelo jasno, specifično prošnjo Jezusu, ker njihovih neprilik ne more rešiti nihče drug kot samo On. Dvanajsteri niso imeli težav kot mali učenci. Bili so slepi, a njihova slepota ni bila fizična, kot tista malih učencev, temveč duhovna. Ohromeli od strahu si niso popolnoma upali prepustiti veri v Odrešenika. Zakrknjenost srca lahko pozdravi samo vera in dvanajsterim žal tega ni uspelo uzavestiti pravočasno (Prav tam 81).

Nazadnje pa je treba stopiti na pot za njim. Tu ne gre za hojo, pač pa za najpomembnejšo odločitev. Gre za slediti Njemu na aktualni, pa tudi na metaforični poti. Dvanajsteri vedo, da so na poti, ki vodi v Jezusovo trpljenje in smrt. Vedo, da gredo na križ in ko se približuje odločilni trenutek, Jezusa zapustijo. Ne vztrajajo z Njim, ker nimajo prave vere. Za Bartimaja pa to sploh ni vprašanje. Vstane in gre za Njim, brez da bi podvomil ali občutil kanček strahu. Preprosto ve, da je ob Njem varen, zaščiten in čuti, da je njegovo mesto ob Njem (Prav tam 81).

Vzoren učenec je lahko vsakdo. Ni potrebno, da ga Jezus osebno pokliče. Če ima pravo vero in zaupa Gospodu, če lahko takoj za seboj pusti staro, človeško logiko in življenje, če sprejme Njegove besede za resnico in nikoli ne podvomi vanje, če se nikoli ne postavi pred svojega Gospoda, če zna biti ponižen in vsak dan v molitvi prositi usmiljenja in slediti Ljubezni, ki jo hrani v srcu, se bo pred Bogom izkazal kot vsi ti vere polni mali učenci, katerim je Jezus pokazal pot do Božjega kraljestva.

To poglavje diplomskega dela smo želeli prikazati kot enoto, katere namen je poučevanje učencev. Iz vidika učenčevstva smo opisali dogodke, ki so se nam zdeli pomembni v procesu nastajanja učenca. Posebno pozornost smo posvetili preroškimi napovedim trpljenja, smrti in vstajenja ter besedilu, ki jih obkroža, saj tam najdemo kar največ navodil za učence. Na koncu smo kot antipod dvanajsterim izpostavili še vzorne učence, ki so brez posebnega znanja odreagirali, kot bi moral vsak, ki želi biti Njegov. V naslednjem poglavju bo pozornost namenjena njihovemu Učitelju in Njegovemu načinu poučevanja, za katerega menimo, da lahko navdihuje vse učitelje, ne glede na to, kaj učijo in kakšno je njihovo versko prepričanje.

4. JEZUS – UČITELJ V MARKOVEM EVANGELIJU

V tem poglavju bomo sprva razložili izraza didaktika in pedagogika, saj je razumevanje le – teh nujno pomembno za razumevanje učiteljsko – poučevalne funkcije. Nadalje se bomo vprašali, kaj oz. vsebino česa je poučeval Jezus v Markovem evangeliju. Pri tem bomo izpostavili nauke, ki se nam zdijo najpomembnejši. Omenili bomo učiteljske nazive za Jezusa in njihovo ozadje ter prešli k načinu Jezusovega poučevanja. Dokazati bomo skušali, da je Jezus poskrbel za to, da je pouk ustrezal sodobnim smernicam za izvajanje dobrega učnega procesa. Prešli bomo na vprašanje poučevanja preko vprašanj in prilik in na koncu analizirali Njegove učne metode in oblike.

Za začetek je treba razložiti besedi *didaktika* in *pedagogika*. *Didaktika* izvira iz grške besede *didáskein* in od nekdanj pomeni »poučevati« ali »učiti se«. Je pedagoška disciplina, ki se ukvarja s preučevanjem vzgoje in izobraževanja oz. z aplikacijo le – teh v izobraževalni proces. Zanimajo jo predvsem sama organizacija poučevanja, načini in metode ter odnosi med učiteljem in učencem (Tomić 1999, 3).

Besedo pedagogika smo Slovenci povzeli po tujem zgledu: nemškem *Pädagoge*, francoskem *pédagogue* in latinskem *paedagōgus*. Vse te različice pa izhajajo iz grške besede *paidagōgos*, sestavljene iz grških besed *pais* (deček, deklica, otrok) in *ago* (vodim). Gre torej za vodnika otrok k modrosti in znanju oz. za »vzgojeslovje« (Ciglar 2001, 27).

Pedagogika in didaktika se dopolnjujeta, saj obe preučujeta izobraževanje. Medtem ko se pedagogika posveča bolj proučevanju iz stališča vzgoje in izobraževanja, se didaktika ukvarja z enakim, vendar na bolj uporabni ravni.

4.1 UČITELJSKI NAZIVI

Jezus je v času evangelija pridobil različne nazive, a iz vidika poučevanja, sta pomembni dve varianti imena z enakim pomenom: *rabbi* in *didaskalos* oz. *rabi* in *učitelj*.

Naziv *rabi* je aramejsko-hebrejskega izvora in pomeni »*moj Gospod*«. Za časa Jezusovega življenja se ta izraz ni uporabljal kot naziv za šolane in posvečene pismouke, marveč večinoma za učitelje. Učenci so se v sami zbirali okoli učiteljev. Vsak je imel svoje nazore in poglede in si po svoje razlagal Toro. Teh interpretacij ni bilo dovoljeno zapisovati, da bi se Postava ohranila v vsej svoji izvornosti, vendar pa se domneva, da so nekateri vseeno zapisovali, kar so učili (Izreki očetov 2002, 23–24).

V Markovem veselem oznanilu uporabijo izraz *rabi* samo dvanajsteri, in sicer trikrat (9,5; 11,21; 14,45), od tega dvakrat Peter in na koncu še Juda. V prvem primer so bili Jezus in štirje bratje na gori, kjer se je spremenil in je Bog edinkrat spregovoril. Tudi v 11. poglavju je bil obkrožen s svojimi učenci, medtem ko je v 14. poglavju klima zelo drugačna. Juda ga je izdal in Jezusa so prijeli in privedli pred véliki zbor, ki ga je v nadaljevanju obsodil. V 10,51 zasledimo še en izraz z zelo podobnim zvenom *rabuní*. Gre za aramejsko izpeljanko besede *rabi*, katere namen je bil še dodatno poudariti Njegovo službo (Green 1992, 807).

Jezusa z imenom *učitelj* nazivajo vsi, torej apostoli, pa tudi vsi ostali, s katerimi je stopil v dialog. V besedilu se izraz pojavi dvanajstkrat⁶. Dvanajsteri ga po tem imenu pokličejo trikrat (4,38; 9,38; 10,35). Učenci oz. poslušalci ga tako tudi pokličejo trikrat (5,35; 9,17; 13,1), dvakrat pa bogataš, ki je raje kot Jezusa izbral bogastvo (10,17.20).

⁶ Število 12 nakazuje na popolno ureditev, ki jo je uvedel sam Bog. To število je pomembnost preneslo že iz Stare zaveze, kjer ima v okviru odrešenjske zgodovine Izraelcev pomembno vlogo. Jakob je imel 12 sinov (1 Mz 35,22), ti postanejo voditelji dvanajstih plemen Izraela (1 Mz 49,28), Mojzes pa je postavil 12 kamnov za Izraelske rodove (2 Mz 28,21). V Novi zavezi je to število pomembno vezano z apostoli, so pa tudi večkratniki tega števila nezamerljivega pomena (4 krat 3, ki je Jezusovo število, 2 krat 6, ki je nepopolno število oz. število človeka itd.) (biblestudy).

Farizeji, herodovci, saduceji, pismouki ga s tem nazivom pokličejo trikrat (12,14.19.32), vendar pa smo pri tem opazili, da sta prva dva klica v smislu preizkušanja, zadnji pa je potrditev Njegovega nauka. Zdi se, da se vprašanja, ki jih postavljajo nasprotniki z namenom skušanja, stopnjujejo. Najprej ga skušajo »dobiti«, da bi govoril proti cesarju, torej glavni politični funkciji, v drugem primeru ga skušajo zмести napeljati na to, da bi govoril proti besedi Mojzesa, torej proti Božji besedi. V zadnjem primeru pa pride do preobrata, ko pismouk pritrdi Njegovim besedam in jih razglasi za resnico. To stopnjevanje nas spomni čudežno ozdravljenje slepega moža iz Betsajde, ki je služilo za prikaz slepote in zakrknjenosti src dvanajsterih. Slep mož je spregledal po dveh posredovanjih, medtem ko bodo dvanajsteri in nekateri od nasprotnikov potrebovali še tretje posredovanje, kar pa se bo zgodilo z Vstajenjem. V 14,14 pa zapazimo še en, poseben primer tega naziva, ko Jezus samega sebe okliče za Učitelja: *ho didaskalos*. Primer tega zasledimo tudi v drugih dveh sinoptičnih evangelijih (Mt 26,18; Lk 22,13) (Prav tam 807–808).

4.2 POUK

Kakovost v življenju je ključna na vsakem koraku. Od te je namreč odvisno zadovoljstvo posameznika. V formaciji mladostnika, ki postaja odrasla oseba, pa je to še toliko bolj pomembno, saj je le – to v zelo veliki meri odvisno tudi od uspešnosti v šoli. Tako lahko zaključimo, da je zadovoljstvo odvisno od kakovosti njihove izobrazbe, ta pa je odvisna od uspešnosti dela v šoli (Glasser 1994, 31–32).

Različni avtorji navajajo različne smernice za kakovosten pouk. Mi se bomo oprli na merila ameriškega psihiatra Glasserja (1994, 35–39), ki jih je naštel 6. Te pogoje bomo opisali in ugotavljali, če lahko iz Jezusovega poučevanja razberemo ali je bilo Njegovo poučevanje kvalitetno.

Pogoji so:

- a) topla in spodbudna klima v razredu,
- b) naj učenci delajo le uporabne stvari,
- c) spodbuda k trudu,

- d) avtoevalvacija učencev in učiteljeva spodbuda k izboljšavi,
- e) kakovostno delo, ki pomaga za dobro počutje,
- f) kvalitetno delo ni nikoli destruktivno.

Avtor kot prvi pogoj za uspešen pouk navede prijazno in spodbudno klimo v razredu. Med učiteljem in učenci ter med učenci samimi naj vlada zaupanje, prisili pa se je treba na vsak način izogniti. Jezus se je na tem področju po naše dobro izkazal. Njegov pristop k učencem je bil vedno prijazen in korekten, učencem pa je vedno znova dokazoval, da mu lahko zaupajo (kot na primer v 4,35-41, ko je pomiril vihar, da bi se počutili varneje). Kljub temu, da je bilo učence po vsakem takem posredovanju strah, pa moramo poudariti, da jih ni bilo strah Učitelja, marveč te moči, katere izvora si zaradi »zakrknjenosti« srca in strahu, ki jih je hromil, niso znali predstavljati (Prav tam 35).

Učitelj mora svojim učencem vedno pojasniti, zakaj se morajo naučiti zahtevano. Učenci pa se bodo snov naučili, ker zaupajo učitelju, da bodo nekoč to znanje uporabili. Jezus je učence učil le uporabnih stvari. Njegove razlage so bile jasne in stalno jim je dokazoval, da je vse, kar jim je povedal, resnično. Poučeval jih je o »pogojih«, ki jih morajo doseči, da bodo dosegli cilj, ki je večno bivanje z Njim in z Očetom v nebesih. Vsa dela, ki jim jih je naložil, so imela uporabno namembnost (recimo hranjenje poslušalcev, ki so jim sledili v 6. in 8. poglavju, čudežna dela, ki so jih opravljali na misijonu idr.) (Prav tam 35–36).

Učence je treba veliko spodbujati k temu, da se potrudijo po svojih najboljših močeh, kar se po navadi za učitelja izkaže kot precejšen napor. Jezus je svoje dvanajstere stalno spodbujal predvsem z nagrado, ki jih čaka. Če bodo dobro opravili svojo nalogo, jih čaka mesto v Božjem kraljestvu, milost in blagor, ki si ga težko predstavljajo (Prav tam 36).

Dober učitelj bo vsakega učenca, tudi če je njegovo delo zelo dobro ocenjeno, spodbujal k boljši kakovosti. Treba jih je naučiti samokritike, da sami ocenijo svoj trud in izdelek ter presodijo, če je kje še prostor za izboljšavo. Jezus svoje učence pripravlja v samokritiko predvsem preko retoričnih vprašanj. Če vzamemo za primer 8,17 in 8,21b: *»Kaj se pogovarjate, da nimate kruha? Kaj še vedno ne razumete in ne uvidite? Ali*

imate srce zakrknjeno?» in »Mar še vedno ne uvidite?« Učenci so na tej stopnji že pridobili nekaj znanja in so sposobni odgovarjati Učitelju. Po tem, ko je v dveh ločenih dogodkih Jezus nasitil večtisočglavi množici, učenci pa so pri tem čudežu aktivno sodelovali kot razdeljevalci hrane, se ti sprašujejo, če je bodo tokrat imeli dovolj zase. S tem, ko jih Jezus sprašuje o stvareh, ki so jih doživeli, a očitno še ne usvojili, jih sili k refleksiji. Razmisliti bodo morali in presoditi, če je bila njihova debata o kruhu upravičena. Po tem, ko jim Jezus postavi prva tri retorična vprašanja v 8,17, se ta spremenijo v tako obliko, da mu učenci zanjo odgovoriti (*»Dvanajst.«, »Sedem«*). Zato ocenjujemo, da je zadnje vprašanje postavljeno z namenom refleksije in avtoevalvacije, v ozadju pa je bila skrita tudi spodbuda k temu, da bi videno in slišano ponotranjili in živeli (Prav tam 36–37).

Posledica dobro narejenega in kvalitetnega dela so dobro počutje, zagon za nadaljnje delo, zadovoljstvo in sreča. Ob tem se počutijo dobro vsi: učenec, njegova družina in učitelj. Osebnostno zadovoljstvo, ki ga doživimo ob dobro opravljenem in kakovostnem delu, je temeljna motivacija za nadaljnje delo. Jezus je pri svojem oznanjanju in trudu, kar se tiče učencev, imel največji uspeh pri tistih, ki smo jih v prejšnjem poglavju oklicali za vzorne učence. Bartimaj, Levi in drugi so dokaz, da je bilo Učiteljevo delo uspešno. Za vero dvanajsterih se je moral potruditi bolj, zato se jim je pokazal še kot Vstali. Prišel je, da bi »stregel in dal svoje življenje v odkupnino za mnoge« (10,45) (Prav tam 37).

Kot zadnji pogoj za uspešno poučevanje pa avtor izpostavi delo, ki mora izhajati iz dobrega. Podlaga pri kakovostno opravljenem delu ne sme prihajati iz destruktivne sfere. Destruktivno delo ima za posledico slabe rezultate in voljo, medtem ko je posledica kakovostno opravljenega dela zadovoljstvo s samim seboj in s svojimi dejanji, predvsem pa se tako učenci naučijo, da s trdim delom dosežajo dobre rezultate, kar pa jim bo pozitivna motivacija za prihodnost. Jezus s svojimi dejanji in z vzgledom spodbuja vse, ki so okoli Njega v dobra dejanja. V ta namen bi lahko razumeli tudi priliko o sejalcu, ki jo najdemo v 4. poglavju. Tisto seme, ki pade na dobro zemljo, se bo množilo. Učenci, ki imajo željo po učenju in dobri prihodnosti, bodo pustili Učitelju, da vanje zaseje Besedo in bodo kljub nasprotovanju, zasmehovanju in celo omejevanju

drugih, poslušali, jo sprejeli in obrodili sad, torej izkazali znanje, ki bo prineslo dobre rezultate (Prav tam 37–38).

Pri Glasserjevih merilih za kakovost pouka smo pogrešali sestavini, ki se nam zdita ključni za ohranjanje dobre dinamike in čuječnosti učencev, in sicer spodbudo k implikaciji raznovrstnostih metod ter uspešno usmerjanje pozornosti učencev, ki sta jih med drugimi kot pomembni izpostavila nemška didaktika Jank in Meyer (2002, 96–98).

Spodbuda za uporabo raznovrstnih metod danes ni odveč, saj večina učiteljev starejše generacije še vedno uporablja »zastarela« teoretična predavanja ali pripovedovanje v kombinaciji z metodo dela s tekstom (predpisanim učbenikom) v obliki frontalnega poučevanja (Tomić 1999, 119; Jank in Meyer 2002, 97). O metodah in oblikah se bomo razpisali kasneje, a vseeno omenili, kje v evangeliju smo zasledili primer, ko je Učitelj pri poučevanju uporabil več metod naenkrat. V 9,42-50 razberemo metodo pripovedovanja (razlaganje z dejstvi in zgledi). Vendar pa v 9,48 zasledimo starozavezni citat, uporabo česar smo potrdili kot metodo pojasnjevanja (potrjevanje težje razumljivih spoznanj ali procesov s pomočjo znanih resnic).

Uspešno usmerjanje pozornosti učencev se nam zdi ena izmed ključnih nalog učiteljev. Danes, ko imamo zaradi tehnologije védenje o vsem in vseh na dlani, je problem koncentracije in pozornosti toliko večji. Jezusu je pozornost uspelo dobro ohranjati skozi cel evangelij, saj jih je stalno opominjal, kaj je njihov cilj. Kljub Njegovemu trudu je pozornost Jakoba in Janeza malce zašla (10,35-45), a za to je krivo tudi še nepopolno znanje in napačna logika. Učitelj je trenutek izkoristil za poučevanje in pozornost vrne nazaj na tisto, kar je pomembno.

Vidimo, da Jezusov učni proces zadostuje današnjim smernicam, z uporabo katerih zagotovimo dober pouk. Sedaj pa bomo skušali prikazati, da je Jezus že pred 2000 leti v poučevanju počel, kar se veli delati učiteljem danes.

4.3 KAKO JEZUS POUČUJE

Jezus je brez dvoma velik učitelj, ki je znal vzbuditi pozornost svojih poslušalcev. V 4,1 beremo celo, da je bila množica tako velika, da je moral sedeti v čolnu na jezeru in učiti od tam. Poslušalci so bili tako zatopljeni v Njegove besede, da so celo pozabili na čisto biološke potrebe, kot je recimo lakota. Tudi zaradi tega se zgodita čudeža s pomnoženji kruha (6,30-44; 8,1-10). Stein se vpraša, s čim je Jezus pritegnil toliko poslušalcev. Zagotovo je bila vsebina nauka tista, ki jih je zanimala. Judovsko ljudstvo je že dolgo časa pričakovalo Mesijo, ki so ga prerokovali preroki. Verjeli so, da skozi Jezusa govori Bog (4,14-20). Bil je preprost, človeški in vsi ljudje so si želeli biti ob Njem. Poudarjal je, da velja le Božja beseda ne tista, ki so jo dobili od prerokov (7,8-14). Svoje sporočilo je pogosto združil s čudežnim delovanjem in izkazovanjem moči, ki jo je prejel od Očeta (1,22.27.39; 3,10-11). Avtor zaključuje, da je bil pomemben tako nauk, kot tudi oseba z avtoriteto, zaradi česar se je Jezus izkazal kot dober Učitelj (1994, 7–8).

Jezus pri poučevanju uporabi veliko tehnik. Poučuje preko različnih vrst vprašanj, prilik in retoričnih figur, pri tem pa uspešno uporablja, pa tudi kombinira različne metode in oblike poučevanja, ki so jih sodobni didaktiki opredelili kot smernice za doseganje bolj uspešnega učenja.

Najprej si bomo pogledali poučevanje preko vprašanj, kot jih je zanimivo razložil Robbins, zatem krajše opisali poučevanje preko prilik in se končno posvetili še sodobnim učnim oblikam in metodam, ki smo jih našli v oznanilu. Poglavje bomo zaključili s tezo, da lahko vsak učitelj v Jezusovem poučevanju najde nasvete, ki jih naj uporabi pri poučevanju.

4.3.1 Jezus poučuje preko vprašanj

Nekaj besed bomo namenili Jezusovemu poučevanju v različnih fazah v evangeliju in odzivom učencev. Robbins govori o treh fazah v procesu učenja in poučevanja v Markovem evangeliju. V času začetne faze (1,1-3,6), se učenci in Učitelj spoznajo in ustvari se odnos med njimi. V srednji fazi (3,7-12,44) Učitelj in učenci začno proces učenja in poučevanja, med zadnjo fazo (13,1-16,8) pa se Učitelj in učenci razidejo.

Nas zanima predvsem srednja faza. To je Robbins razdelil na 4 stopnje:

- a) 1. stopnja (3,7-5,43): Jezus predstavi osnove, ki snujejo novo vero.
- b) 2. stopnja (6,1-8,26): učencem kljub temu, da dobijo celo avtoriteto izganjati in ozdravljati, ne uspe ponotranjiti evangelija oz. ne pustijo evangeliju prodreti v srce.
- c) 3. stopnja (8,27-10,45): komunikacija med Jezusom in učenci je na višku! Jezus jim razkrije kaj se bo zgodilo s Sinom Človekovim in kaj se od njih, kot učencev, pričakuje.
- d) 4. Stopnja (10,46-12,44): Jezus in učenci se soočajo s posledicami pripadnosti krščanski veri.

(Robbins 1984, 125)

Prva stopnja (3,-5,43) zajema čudeže, izbor dvanajsterih, poučevanje v prilikah in dodatne razlage. Poučevanje je vezano na Njegova mogočna dela (4,39; 5,8.19.34 idr.). Novost poučevanja na tej stopnji je poučevanje preko zastavljanja retoričnih vprašanj. Največ jih zastavi dvanajsterim in ostalim, ki so se zbrali okoli Jezusa (3,33; 4,13; 4,21; 4,30), to je pismoukom (3,23) in množici, ki je objokovala smrt Jaírove hčerke (5,39). Jezus s temi retoričnimi vprašanji želi poučiti vse, ki so ga poslušali o Njem in o resnici, ki jo je prišel oznanjat. Lahko rečemo, da je s temi besedami želel posejati seme v njihova srca v upanju, da bo sčasoma zraslo. Poda jim osnove nauka, da bi stopili na pot za Njim na pot odrešenja (Robbins 1984, 126–127).

Na drugi stopnji (6,1-8,26) nas preseneti, da lahko dvanajsteri že sami opravljajo čudežna dela, vendar pa še ne zmorejo doumeti pomena svojih del. Tekom te stopnje Jezus veliko poučuje dvanajstere in množico preko dajanja navodil (6,31; 6,50; 7,14; 7,27 idr.). Do spremembe pride kmalu zatem, ko Jezus pošlje dvanajstere na misijon in jim podari moč ozdravljanja. Robbins izpostavi različne odzive, ki se pojavijo kmalu za tem, ko se dvanajsteri vrnejo iz misijona. Učenci si po tem, ko so izkusili novo moč, dovolijo sami dajati Jezusu navodila, kako naj ravna z množico (6,35-36). Takrat jim Jezus odgovori, da naj sami poskrbijo za množice (6,37). Jezus jim še vedno postavlja vprašanja, vendar pa le-ta sedaj zahtevajo konkretne odgovore (6,38; 8,5; 8,19.20). Ko jih je vključil v proces čudeža in jim dal neko odgovornost, pa se učenci izkažejo kot

zmedeni in nezmožni dojeti. Ko se pogovarjajo med seboj (8,16), jih Marko primerja s pismouki (2,6), zato se Jezus spet zateče k retoričnim vprašanjem (7,18-19; 8,17; 8,21). Učenci so ob koncu te stopnje prikazani kot zmedeni in nezmožni razumeti dogodkov in Jezusovih besed. Na tej stopnji bi morali že popolnoma zaupati in verjeti Jezusu in Njegovim besedam, saj jim je njihovo resničnost dokazoval na vsakem koraku. Lahko opravljajo naloge, ki jim jih dodeli, ne morejo pa še doumeti oz. ponotranjiti Njegovih besed. Ne zmorejo povezati dejstva, da ima Jezus moč, ker mu jo je podaril sam Bog Oče. Ne morejo ponotranjiti, da je Jezus Mesija, od Boga poslan, da bo odrešil vse in jim dal orodja za vstop v Božje kraljestvo. Potrebno je že bolj zahtevno razumevanje, česar pa dvanajsteri žal še niso zmožni (Prav tam 127).

Tretjo stopnjo (8,27-10,45) bi lahko imenovali dialoško ali »recipročno« stopnjo vprašanj in odgovorov oz. stopnjo pogovora. Jezus sprašuje svoje učence, množico in farizeje z vprašanji, ki zahtevajo direktne odgovore (8,27; 8,29; 9,11; 9,16 itn.). Glede na odnose in sodelovanje med Jezusom in učenci je ta stopnja bolj raznolika. Tokrat le dvakrat postavi retorično vprašanje. Prvo je namenjeno učencem in množici (9,19), drugo pa bogatašu (10,17). Vidimo, da se učenci veliko bolj vključujejo v proces in da med njimi že steče pravi pogovor o zadevah nauka. Tekom te stopnje Jezus trikrat napove svojo usodo, kar sproži »priložnost za dialog« med Jezusom in učenci. Če so se prej učili kako ravnati, kot pravi učenec, pa se zdaj pozornost usmeri bolj na razumevanje za temi ravnanji. Jezus želi, da dvanajsteri razumejo, da je za Njegovimi čudežnimi dejanji Božja roka, da je Sin človekov in Božji Sin, da je Božje kraljestvo resnično in da jih v njem čaka Njegov Oče. Novost te stopnje je v tem, da Jezus pozorno spremlja reakcije in dejanja učencev ter jih komentira. To vidimo ob dogodku, ko se pogovarjajo, kdo je največji (9,33-37), ko so ustavili izganjalca demonov (9,38-41), ko so učenci grajali tiste, ki so prinašali otroke, da bi se jih Jezus bil dotaknil (10,13-16) in ko so nekateri hoteli imeti višjo pozicijo pri Njem (10,35-45). Jezus želi, da bi učenci nauk ponotranjili, da bi tako njihova dejanja ne bila več samo posnemanje Njegovih dejanj, marveč bi že sami znali ravnati v skladu z načeli, ki jih Jezus zagovarja (Prav tam 127–128).

Med četrto stopnjo (10,46-12,44) pa pride do spremembe pri učencih. Jezusa spremljajo na poti v Jeruzalem, kjer se bo izpolnila Njegova napoved. Učenci delujejo, kot da bolje razumejo Jezusova načela in so na splošno bolj spoštljivi. Opazimo, da ne sprašujejo

več. Vprašanja Jezusu postavljajo le še nasprotniki, ki so ga prišli izzivat, testirat z verskimi vprašanji, On pa jim je mirno odgovarjal nazaj z vprašanji (12,24), bibličnimi citati (12,36) in zapovedmi (12,29-31). V tretji stopnji so dobili vso potrebno znanje, v četrti pa bodo pokazali, da znajo funkcionirati tudi sami. Intenzivne priprave na trpljenje, smrt in vstajenje se bodo aktualizirale. Jezus je spet imenovan kot »učitelj«, tako pa ga nazivajo tako učenci kot tudi Njegovi nasprotniki: farizeji (12,14), saduceji (12,19) in pismouki (12,32) (Prav tam 128).

Potem, ko je Jezus dvanajsterim na prvi stopnji razložil osnove nauka, jim na drugi podaril moč, učenci pa so se nanjo odzvali z zmedenostjo (»Čudili so se /.../«), potem ko je bilo poučevanje na tretji stopnji zelo intenzivno, ker so izvedeli, kaj vse »biti Jezusov« terja in je zajemalo tudi preroške napovedi, so na zadnji stopnji končno mirni in sprijaznjeni z Jezusovo usodo. Ne sprašujejo se več kaj in kako bo to vplivalo nanje in na njihova življenja, marveč se njihova pozornost usmeri na nauk sam. Izvedeti si želijo več in samo »biti ob njem«.

4.3.2 Jezus poučuje preko prilik

Kot smo videli, Jezus veliko poučuje preko vprašanj, ki jih postavlja učencem in nasprotnikom. Stein pa zapiše, da je kar 35 % vsega poučevanja pri sinoptikih v obliki parabole oz. prilike (1994, 33). Beseda prilika je prišla k nam iz grške besede *parabolē*, kar v prevodu pomeni uganka ali prilika, pa tudi primerjava, analogija. Celo tako so znane in razširjene, da so prešle v vsakdanji jezik v obliki izrekov, npr. ko nekoga okličemo za dobrega Samarijana (Lk 10,29-37), izgubljenega sina (Lk 15,11-32) idr. Ker je o njih že veliko zapisanega, jih bomo samo krajše omenili.

Prilike so uporabljali že Jezusovi predhodniki, vendar pa jim je On dodal novo vsebino. So del resničnega življenja in služijo kot primeri, s katerimi skuša Učitelj stvarnost približati učencu na bolj razumljiv način. Način poučevanja s prilikami zahteva sodelovanje obeh strani, tako učitelja kot učenca, saj mora ta nadaljevati sam. Učitelj mu poda osnovo in vsebino na razumljiv način, potem pa je na učencu, da to novo znanje ponotranji in razvije. Prilika ima običajno eno samo misel oz. cilj, ostali elementi pa so v službi te misli. Je del narativnega oznanjevanja, ki nagovarja celotnega človeka.

Njihov zaključek je odprt in dvoumen, večkrat pa se celo konča še preden lik sprejme odločitev. Teme prilik so vedno nekaj vsakdanjega in večnega (recimo sejanje in semena, gorčično zrno, vinogradi in viničarji), torej takšne, ki bodo vedno aktualne. Za vedno se bodo dale aplicirati v življenja vseh in nikoli izgubile »poučevalne« vrednosti.

Ratzinger pravi, da je Jezusov čas, čas učencev, sejanja in semena, ker je Božje kraljestvo navzoče kot seme. V tem semenu je obljuba prihodnosti že navzoča. Jezus pa je obenem tako sejalec, ki seje seme, kot tudi seme samo, ki je padlo v zemljo in umrlo, da bi obrodilo sad (Ratzinger 2007, 197–206).

Jezus je začel poučevati v prilikah kmalu za tem, ko so ga pismouki obtožili, da ga je obsedel Bělcebub (3,22). V prilikah je začel poučevati zato, da bi bolje razumeli »snov«, ki jim jo je »predaval«. Tisti, ki so Jezusove besede želeli razumeti in so bili zanje odprti, so v njih slišali nekaj bistvenega o njihovem končnem cilju, to je o Božjem kraljestvu. S tem je spodbudil njihovo zanimanje, da so potem še sami raziskovali in se trudili najti razlage, s katerimi so skušali razumeti Njegove besede. Drugi, katerih srca so bila zakrknjena, pa niso doumeli pomena Njegovih razlag. Najdaljši med Markovimi, sta priliki o sejalcu (4,1-9) in o vinogradu in viničarjih (12,1-12) (Plevnik 2005, 50).

4.3.3 Analiza Jezusovih učnih metod

V tem delu se bomo osredotočili na metode in oblike poučevanja v osrednjem delu oznanila, ki smo ga predhodno predstavili v luči učenčevstva. Tokrat se bo naša pozornost obrnila na Učitelja. Najprej se bomo posvetili prepoznavanju učnih metod in kasneje še oblik v Jezusovem učnem procesu v Markovem evangeliju.

Učne metode so »znanstveno in praktično preverjeni načini učinkovite komunikacije med učiteljem in učenci na vseh stopnjah učnega procesa, od pripravljanja, obravnavanja ali obdelovanja nove učne vsebine, vadenja, ponavljanja in preverjanja znanja, sposobnosti in spretnosti.« Nanašajo se tako na delo učitelja kot na delo učenca, torej na njegovo učenje. Izbira učnih metod je odvisna od različnih dejavnikov: sestave učne ure, tipa učne ure (uvajanje nove snovi, ponavljanje in utrjevanje, ocenjevanje itd.), razvojna stopnja učencev, število učencev v razredu, čas, ki je na voljo, posamezne

etape v učnem procesu in delni cilji učne enote, razvitost različnih sposobnosti in spretnosti učencev, lokacija šole in učiteljeva osebnost. Učni proces bo bolj uspešen, ko se bo izvajal s kombinacijo različnih metod, ker bo to izboljšalo dinamiko učne enote (Tomić 1999, 87).

Učne metode razvrstimo po viru, od katerega prihajajo do učenca. Tomić (1999, 88–103) govori o 4 vrstah metod:

- 1) verbalno – tekstualne,
- 2) ilustrativno – demonstracijske,
- 3) laboratorijsko – eksperimentalne in
- 4) metoda izkustvenega učenja.

(Prav tam 88)

1) Najprej si bomo podrobneje ogledali verbalno – tekstualne metode. Sem uvrščamo:

- a) metode ustne razlage,
- b) pogovora in
- c) dela s tekstom.

a) Metoda ustne razlage je monološka metoda, kjer govori samo ena oseba, ki pa je lahko učenec ali učitelj. Prednosti te metode so: časovna ekonomičnost, sistematičnost in preglednost obravnavane snovi. Slabost te metode pa je pasivnost slušateljev, ki pogosto zaradi obilice novih podatkov, nehajo poslušati. Zaradi tega jo uporabljamo le v situacijah, ko je nujno potrebna (nova ali abstraktna snov). Zaželeno jo je uporabljati v kombinaciji z drugimi metodami: pogovorom, delom, besedilom in demonstracijsko metodo. Med različice dotične metode štejemo:

- teoretično predavanje,
- pripovedovanje,
- opisovanje,
- pojasnjevanje
- razlaga z uporabo učnih sredstev,
- predavanja učencev,
- ustna razlaga, prežeta s pogovorom in
- timski pouk – predavanje vsaj dveh predavateljev.

Jezus je pri svojem učiteljskem delu veliko uporabljal verbalne metode, sploh v začetku, ko je oznanjal novo resničnost. Opisali bomo tiste metode, ki smo jih zasledili v evangeliju.

Teoretično predavanje je daljše kontinuirano sistematično razlaganje. Od poslušalca zahteva dolgo pozornost, domišljijo in aktivacijo misli. Zaradi tega ni primerno za mlajše učence, zato zasledimo uporabo le-te predvsem na fakultetah (Prav tam 90–91). Kot teoretično predavanje smo opredelili vrstice 8,34-9, 1, ki zajemajo velik del teoretičnega poučevanja učencev o tem, kaj mora posameznik narediti oz. posedovati, da se bo izkazal kot vzoren učenec. Predvsem v 34, kjer našteje tri najpomembnejše vrline, je to metodo najlažje razbrati. Vrstice, ki sledijo, učenca podučijo o prednostih oz. slabostih, ki ga bodo doletele.

Pri pripovedovanju gre za razlago s primeri in dejstvi. Zanje so značilne konkretnost, izrazitost in prevladovanje čustvenih prvin. Poznamo epsko ali obširno ter lirsko pripovedovanje, ki daje poudarek na čutno doživljanje in dramsko pripovedovanje z zapleti in razpleti. Zaradi monotonosti učne ure se pogostokrat kombinira z drugimi metodami (Prav tam 89–90).

To metodo zasledimo v 9,42-50. V tem odlomku Jezus učencem razlaga o posledicah, ki jih bodo doletele, če bodo podlegli skušnjavi. Vzemimo za primer v. 47: »Če te tvoje oko pohujšuje, ga iztakni! Bolje zate, da prideš z enim očesom v Božje kraljestvo, kakor da bi imel obe očesi, pa bi bil vržen v peklensko dolino.« V primeru, da se oko preda skušnjavi in ga posameznik ne iztakne, bo ta vržen v peklensko dolino. Vidimo, da sta oba, vzrok in posledica, konkretno izražena. Ker je tema specifična, zagrožena kazen pa zelo huda, jo učenec doživlja čustveno. V tem delu besedila prepoznamo tudi metodo opisovanja in pojasnjevanja, ki smo ju razložili v nadaljevanju.

Opisovanje je tako pripovedovanje, ki predstavi učencem zunanje, očesu vidne lastnosti predmetov in pojavov. Gre za plastično, čustveno in pregledno poudarjanje značilnosti stvarnosti, ki jo učitelj vidi ali doživlja. Opisovanje je lahko slikovito (tako, ki upošteva

prostorsko načelo, torej v določenem zaporedju, da bo slika čim bolj celovita) ali analitično (kjer se najprej opiše splošne, nato pa še posamezne lastnosti) (Prav tam 90). Ko Jezus v 4,30-32 govori o priliki o gorčičnem zrnu, slikovito opisuje Božje kraljestvo. Opiše njegovo velikost in izgled (»kot gorčično zrno«) in njegovo moč (»postane večje od vseh zelišč«). Povedati želi, da je v velikosti neznatno v primerjavi z drugimi semeni. A moč je tista, ki na koncu šteje, saj iz tega malega zrna zraste velika zel, močnejša od ostalih, ki meče največjo senco.

Ko učitelj pojasnjuje, z znanimi dejstvi obrazloži manj znana ali zahtevnejša spoznanja, procese ali odnose. Cilj je razmišljanje poslušalcev. Pojasnjevanje mora biti ilustrirano s primerom, na koncu pa je treba preveriti še razumevanje slušateljev (Prav tam 90).

Metodo pojasnjevanja zasledimo, ko Jezus utemeljuje novo resničnost oz. resničnost svojih besed s starozaveznimi citati v 7,6-7. Farizeji in pismouki namreč skušajo Jezusa očrniti, ko ga potem, ko so Njegove učence videli, da jedó z nečistimi rokami in tudi drugače ne spoštujejo judovskih pravil, ki veljajo pri obedovanju, izzovejo z vprašanji o izročilu. Jezus pa zato, da jim svoj odgovor utemelji, uporabi še Izaijev citat (29,13). Jezus jih podučí, da gre pri tem za človeške zakone in da se naj sami raje oprejo na Božje besede, na primer tiste, ki jih je sporočil Mojzesu. Ker učenci niso razumeli Njegovih besed, jim je vse skupaj še enkrat pojasnil po drugi poti (7,18-23). To metodo zasledimo tudi v 9,48, ko Jezus citira Izaijo 66,24.

Pri ustni razlagi, mešani s pogovorom, gre za razlago, ki jo učitelj preplete oz. dopolni s pogovorom, s čimer prežene dolgočasje (Prav tam 89).

To metodo zasledimo v 10,23-31. Jezus jim po tem, ko je bogataš, ki zavoljo Jezusa in Očeta ni hotel darovati velikega premoženja, ki ga je posedoval, razložil, da sta darovanje svojega bogastva in uboštvo krščanski vrednoti, brez spoštovanja katerih prihod v Božje kraljestvo ni možen. Nato pove še, da je priti tja dejansko nemogoče. Učenci so se zatem spraševali, komu so sploh odprta vrata v nebesa, Jezus pa jim takoj postreže z odgovorom. Izpostavi se Peter, ki ponovi, da so se apostoli odzvali na Njegov klic in šli za Njim, Jezus pa mu spet odgovori. Vidimo, da se v tem delu učenec po razlagi aktivno vključi v dialog z Jezusom.

b) Pri metodi dialoga gre za pogovor med učiteljem in učenci ali pa za pogovor med učenci samimi. Za razliko od prejšnje metode ima ta dva dela: vprašanje in odgovor. Na koncu je zaželen še povratna informacija, ki učencu oz. vprašanemu pove, kaj je bilo v odgovoru dobro in kaj ne. Pomembno je najprej razumeti postopek pri spraševanju, zato povzemamo avtoričino shemo:

VPRAŠANJE	PREMOR	POZIV UČENCU	PREMOR
-----------	--------	--------------	--------

ODGOVOR UČENCA	POVRATNA INFORMACIJA
----------------	----------------------

(Tomić 1999, 92)

Vprašanju naj vedno sledi premor, da ga imajo učenci čas dojeti. Pozivu učenca sledi ponovni premor, s katerim damo učencu čas, da med drugim v »mentalnem leksikonu«⁷ poišče vse znanje, ki ga je tam odložil in pravilno oblikuje svoj odgovor. Povprečni premor traja eno sekundo, kar povzroči kratke, nepremišljene odgovore, zato didaktiki ugotavljajo, da ga je bolje podaljšati na tri sekunde, ker so tako odgovori med drugim daljši, bolj primerni in vsebinsko bolj popolni. Kot pomanjkljivost te metode avtorica navede možno prisiljenost udeleženca pogovora, ki lahko privede v prazno besedičenje. (Prav tam) Upoštevati pa je treba tudi bolj občutljive učence, ki se ne marajo izpostavljati in je takšen način dela zanje huda obremenitev. Različice pogovorne metode so:

- instruktivni pogovor,
- katehetični razgovor,
- razvojni pogovor,
- hevristični pogovor,
- svobodni pogovor,
- pogovor v krogu,
- diskusija,

⁷ Mentalni leksikon je del spomina, kamor uskladiščimo besede, ki so med seboj povezane na različne načine: glede na fonetične, gramatične, semantične ali osebne prvine. Obseg se stalno spreminja, saj dodajamo nove besede, pomene že obstoječim besedam, pa tudi nove asociacije. (lekt. dr. Marjana Šifrar Kalan, Romanistične didaktične delavnice, januar 2010).

- posredni pogovor,
- veriga in
- ustvarjalne metode (možganska nevihta, podvajanje itd.).

(Tomić 1999, 92)

Kot pri metodi ustne razlage bomo tudi sedaj skušali dokazati, da najdemo nekatere našete pogovorne metode v Jezusovem poučevanju.

Pri instruktivnem pogovoru gre za razmišljanje o različnih možnostih, ki jih imajo učenci na voljo in za dajanje navodil o načinu ter vsebini dela (Prav tam 94).

Glede na avtoričino razlago, bi kot instruktivni način pogovora opredelili vrstice 8,34-9,1. Po tem, ko je Učitelj napovedal, kaj se mu bo zgodilo v prihodnosti, učenci pa so se te usode prestrašili, jih je začel poučevati. V omenjenih vrsticah tako zasledimo najprej navodila učencem o načinu in vsebini (8,34), zatem pa še posledice njihove odločitve (8,35-9,1). Posledice so odvisne od tega ali bodo ali ne bodo sprejeli Njegov nauk.

Pri katehetskem razgovoru učitelj postavi prvo vprašanje in pozove prvega učenca, ki mu odgovori. Zatem učitelj postavi drugo vprašanje drugemu učencu in ta mu hitro odgovori in tako dalje. Takšen tip poučevanja in preverjanje znanja se največkrat uporablja za ponavljanje, preverjanje, reproduciranje definicij itn. Ta oblika poučevanja je kritizirana, ker je zelo mehanična, utrudljiva in neprijetna. Komunikacija je vsiljena in enosmerna, saj ji manjka povratna informacija. Do danes se je razvilo nekaj prirejenih variant te metode. Modificirana katehetska oblika pogovora poteka tako, da učitelj postavi samo eno vprašanje, nanj pa odgovorijo najprej prvi, potem drugi, tretji učenec itn. Stvarni učni pogovor izgleda tako, da učitelj postavi vprašanje, nanj pa najprej odgovori prvi učenec, ki nato preda besedo drugemu, ta tretjemu, ki se morda obregne še ob odgovor prejšnjega učenca, nato odgovori še četrti, potem pa pride še do povratne informacije s strani učitelja. Pri tem učenci sodelujejo tako, da dajo drug drugemu besedo in ohranjajo razgovor živ in aktiven brez postavljanja vprašanj učitelju ali sošolcem. Gre za sistem verige, kjer se ohranja aktivno sodelovanje celotnega razreda ali vsaj dela (Prav tam 94–95).

Prirjeno metodo katehetičnega razgovora s pomočjo vprašanj smo razbrali v vrsticah 8,27-29. Jezus enako vprašanje (»Kaj pravijo ljudje kdo sem?«) postavi različnim učencem, ki podajo različne odgovore (»Janez Krstnik«, »Elija«, »prerok«). Nato posebej vpraša še dvanajstere, kjer mu odgovori le eden (»Mesija«). Vidimo, da Učitelj dobi več odgovorov na eno vprašanje, kar je cilj te vrste metode, saj kaže na raznovrstnost mnenj učencev in dobrega znanja, pa čeprav so v tem primeru vsi odgovori napačni.

Razvojni pogovor poteka tako, da učitelj postavlja lažna vprašanja, s tem pa učence postopoma pripelje do pravih odgovorov. Tako sami pridejo do bistva učne teme. (Prav tam 94)

To metodo lahko razberemo v vrsticah 8,17-21. Jezus postavlja vprašanja učencem, za katera vé, da bodo učenci znali odgovoriti nanje. Odgovori na vprašanja niti niso toliko pomembni, pomembno je spoznanje, ki pride z odgovorom. Učitelj želi, da z odgovarjanjem na ta vprašanja pridejo do spoznanja, da so pravkar nahranili večtisočglavo množico, pa še vedno niso dojeli bistva. Zato se ta vprašanja poimenuje kot lažna, saj funkcionirajo kot sredstvo za dosego cilja, ki je spoznanje.

Hevristični pogovor je tisti, kjer s pomočjo že poprej usvojenega znanja iščemo odgovore, ki pa bodo že bolj kompleksni in napredni. Učitelj vodi razmišljanje učencev do neke posplošitve, ki služi za obravnavo snovi, ki jo predvidel učitelj. Ta tip pogovora je primeren za obdelavo nove učne snovi in ponavljanje, zahteva pa dobro predpripravo s strani učitelja. Izhajal naj bi iz besede vzklika *hevreka* (grško: *heurisko*), ki pomeni najdem, izgovoril pa naj bi ga starogrški matematik in fizik Arhimed (Tomić 1999, 94; Amebis).

Tudi pri tej metodi bi izpostavili vrstice 8,27-29. V teh vrsticah gre namreč za prepletanje različnih metod, kar je za pouk in učenca še kako koristno. S tem je namreč ista učna vsebina predstavljena na več načinov. Za učenca je to ugodno zato, ker s tem iz ure oz. ur, pri katerih učno snov obravnavamo, preženemo dolgčas, učenec sliši eno in isto stvar večkrat, predvsem pa se moramo zavedati, da enim ugajajo nekatere metode bolj kot drugim. S tem, ko se med seboj pomešajo, poskrbimo za vse učence. V primeru enote iz 8. poglavja Učitelj vodi poučevanje preko vprašanj, odgovori učencev (»Janez Krstnik«, »Elija«, »prerok«) pa razkrijejo, da imajo že nekaj predznanja.

Z diskusijo oz. debatnim pogovorom se predstavijo različni vidiki, ki jih mora vsak predstaviti, argumentirati, pojasniti itd. Osvetlujejo se nova stališča in negirajo argumenti nasprotnikov, soočajo različna mnenja, odkrivajo nova spoznanja in rešitve, ki se bodo v času debate prepletala in dopolnjevala. Pogoj za uspešno diskusijo je dobro predznanje, želja po nadgrajevanju znanja in dobra sposobnost verbalne komunikacije (Tomić 1999, 94; Amebis).

To metodo vidimo v vrsticah 7,1-13, ko Učitelj debatira s farizeji in pismouki, ki so obtožili Njegove učence, da ne spoštujejo Postave in zapovedi o obredni čistosti. Učitelj je s starozaveznim citatom, danim od Najvišjega, argumentiral ravnanje svojih učencev in sebe ter v nadaljevanju nasprotnikom in množici (7,14-16) odkril pravo rešitev, ki temelji na edinem preverjenem viru – Bogu oz. Njegovi besedi (7,10). To metodo zasledimo jo tudi v 12,13-34, ko so farizeji in herodovci, kasneje še saduceji, preizkušali Učiteljevo znanje. Njihovi argumenti so bili vezani na Staro zavezo, Jezus pa je ponujal nove rešitve, ki so spet temeljile na Božji besedi, ki jo je Mojzes dobil na gori. Na koncu je eden od nasprotnikov prvič priznal, da ima Učitelj prav (12,32-33).

c) Jezus sicer metode dela s tekstom ni uporabljal, a jo bomo zaradi celovitosti razumevanja učnih metod, vseeno krajše obrazložili. Ta metoda se pri pouku največ uporablja za poglobljanje in širjenje znanja, pa tudi za pridobivanje novega znanja. Njena velika prednost je v tem, da povečuje samostojnost učenca v učnem procesu, usposablja pa jih tudi za samoizobraževanje. Omogoča vračanje nazaj na dele učnega čtiva, ki jih učenec ni razumel in zagotavlja pregled nad znanjem, ki ga ostale metode ne morejo. Slabost te metode pa je, da je ne moremo uporabiti pri vseh učencih, ker nekateri, predvsem mlajši še ne znajo brati oz. pri tem vsebine prebranega še ne razumejo (Tomić 1999, 97).

2) Ilustrativno-demonstracijske metode so tiste, pri čemer učitelj kaže (predmete ali pojave), učenec pa to opazuje. Učenec bo pri uporabi te metode tipal in videl, celo okušal in vonjal. Namen je neposredna čutna izkušnja učenca, ki jih bo intelektualno aktivirala v toliko, da bodo z miselno obravnavo prišli do srži. Zato mora tak pouk učitelj usmerjati, da bodo prišli do bistva. Velikokrat to dosežemo z ustnimi ali pisnimi

navodili. Gre za metodo, ki skuša zamotiti čim več čutov: vid, sluh, tip, okus in voh (Tomić 1999, 98–99).

To metodo zasledimo malodane v vseh delih evangelija, kjer Učitelj izvaja čudežna dela. Učenci so stalno na poti z Njim in deležni osebne vključenosti v te procese, kjer Jezus deluje z avtoriteto. Pri čudežih pomnoženja kruha (6,30-44; 8,1-10), je po naše stimuliranih največ čutov, ker pri tem kruh vidijo, ga tipajo, pri tem poslušajo Učitelja, »sadove« pa tudi vohajo in okušajo.

3) Pri uporabi laboratorijsko-eksperimentalne metode so učenci spodbujani na čutni in intelektualni ravni, pa tudi na ustvarjalni. Te metode uporabljajo predvsem učitelji predmetov, kjer izvajajo razne laboratorijske vaje in eksperimenti, ki jih učenci opazujejo. Njihov namen je umetno izzivanje naravnih pojavov, kar pa učenci načrtno opazujejo (Tomić 1999, 99).

Ko so učenci in Jezus na morju v čolnu, polnem vode zaradi viharja in pluskajoče vode, se bojijo, da so izgubljeni. Jezus je v trenutku pomiril vodo in vihar: »Utihni! Molči!« (4,39) Da bi jim ponovno dokazal, da ima Božjo avtoriteto in moč, je izničil moč narave oz. »umetno« prekinil nek naravni pojav. To metodo poučevanja zapazimo tudi, ko Jezus hodi po vodi (6,45-52).

4) Metodo izkušenskega učenja je utemeljil David Kolb, ameriški vzgojni teoretik in pedagog. Po njegovem je izkušensko učenje proces, pri katerem se »znanje ustvarja prek transformacij izkušenj.« Samo izkušnja ne zadostuje, treba jo je transformirati. Takšno učenje poteka preko štirih stopenj: od konkretne izkušnje, preko razmišljujočega opazovanja (katerega rezultat je razmišljanje) do oblikovanja abstraktnih konceptov in posplošitev in končno do aktivnega preizkušanja teh konceptov v nekih situacijah. Po njegovem mnenju poteka popolno učenje vedno v krogu, ni pa nujno, da se začne vedno na isti stopnji. Pomembno je, da učenje teče dalje, sicer se lahko ustavi na eni od stopenj, kar pa lahko privede do prevlade katere od stopenj nad drugim, lahko pa se izgubijo medsebojne povezave. Posebna prednost te metode je dejavna in neposredna vključenost učenca v pouk, kar pa poveča motivacijo za delo, dviga osebno zavzetost, poveča empatijo itd. (Tomić 1999, 100–102).

Motiv te metode vidimo v 6. poglavju, ko Jezus dvanajsterim podari oblast nad nečistimi duhovi in dar ozdravljanja. Poglejmo, če poučevanje v tem odlomku zadosti

štirim stopnjam izkušenskega učenja po Kolbu: kot njihovo konkretno izkušnjo navajamo vse čudežne dogodke, ki so jih doživeli dvanajsteri ob Jezusu. Opazovanje teh dogodkov in poslušanje Njegovih predavanj jih sili v premišljevanje o videnem (»Kdo neki je ta?« (4,41), »Od kod Njemu to? Kakšna je ta modrost, ki mu je dana? In kakšna mogočna dela se godijo po Njegovih rokah!« (6,2b)). Do oblikovanja abstraktnih konceptov in posplošitev pride v 8,31, ko ga Peter okliče za Mesijo. Peter je svoje dotedanje starozavezno znanje o Mesiji projiciral na Jezusa. Aktivno preizkušanje znanja (pa čeprav takrat še zelo pomanjkljivo), se prvič pojavi, ko jih Jezus pošlje na misijon (6,6b-13). Učenci so bili uspešni, uspeli so ozdraviti ljudi in jih očistiti demonov.

Cilj te enote je bil dokazati, da Jezusova poučevalna dejavnost presega časovne omejitve. Pri analiziranju Jezusove učiteljske dejavnosti v Markovem evangeliju smo našli ogromno metod, ki jih današnji didaktiki uporabljajo v učnem procesu, saj z njimi zagotovimo bolj uspešen in raznolik učni proces, s čimer pomagamo učencem pri doseganju bolj kvalitetnega učenja, da bo le – to rezultiralo v dobro znanje, ki ga bodo znali aplicirati v življenje. Ugotavljamo, da bi bil Jezus po današnjih standardih za presojanje kvalitete učiteljeve poučevalne dejavnosti uspešen, saj je s prepletanjem različnih metod, uporabo katerih priredil različnim priložnostim, dosegel raznolik in kvaliteten pouk. Sedaj pa bomo analizirali oblike, ki jih prepoznamo v Jezusovem poučevanju.

4.3.4 Analiza Jezusovih učnih oblik

»Učne oblike so socialne oblike, v katerih se izvaja učni proces, to je učenje in poučevanje.« (Tomić 1999, 119) Pouk lahko poteka v obliki neposrednega ali posrednega poučevanja. Pri neposrednem poučevanju je poučevanje usmerjeno direktno na učenca, učiteljeva glavna dejavnost poteka med poukom samim. Komunikacija je vertikalna, usmerjena od učitelja k učencu, od katerega prejema neke informacije. K tej obliki poučevanja štejemo frontalno obliko. Pri posrednem poučevanju je učitelj v posrednem razmerju do učenca. Učiteljeva glavna naloga poteka pred poukom samim, ko pripravlja učni material za učence. Komunikacija poteka horizontalno, torej v smeri

učenec – učenec, pa tudi vertikalno, usmerjena od učenca k učitelju, ko imajo učenci vprašanja ali mu poročajo o delu. Vrste posrednega poučevanja so: individualna oblika, skupinsko delo in delo v paru (Prav tam 119–142).

Frontalna učna oblika je oblika neposrednega poučevanja učencev. Učitelj je v središču pozornosti, učenci pa ga morajo poslušati. Ta oblika se uporablja predvsem za obdelovanje nove učne snovi, vajo, ponavljanje in preverjanje z vsem razredom. Obstajata akcijska oz. z delom pridobljena oblika ter prevladujoča, tako imenovana »šablonizirana« oblika frontalnega poučevanja. Pri omenjeni učitelj razlaga, demonstrira in ponavlja, učenci pa so v vlogi poslušalcev, pri čemer pa pogosto postanejo pasivni. Komunikacija je enosmerna, povratnih informacij pa ni. Ta oblika je precej razširjena dandanes, saj ima dolgo tradicijo. Didaktiki ugotavljajo, da je za pogostost uporabe te oblike pri učiteljih kriva tudi pomanjkljivo strokovno pedagoško-didaktično znanje in presplošni učni načrti, ki nimajo dovolj jasno opredeljenih učnih ciljev za doseg znanja učencev, po katerih bi se učitelji lahko ravnali (Prav tam 119–123).

V Markovem evangeliju to obliko poučevanja zasledimo večkrat, ko ima Učitelj govor, oz. poučuje, saj jih učenci z vprašanji zelo redko prekinjajo. Predvsem ko Učitelj podaja nauk v prilikah, je ta oblika zelo očitna. Vzemimo za primer priliko o sejalcu (4,1-9). Učitelj je bil ob jezeru in okoli Njega se je zbrala množica, da bi ga poslušala. Učitelj je v centru pozornosti in razlaga snov učencem, ki ne počnejo drugega, kot poslušajo. Komunikacija je enosmerna, učenci pa pri tem ne spregovorijo, zato Učitelj ne pridobi nobene povratne informacije, s katero bi lahko izboljšal pouk.

Samostojno ali individualno delo učenca izraža njegovo samostojnost, samoorganiziranost in iznajdljivost pri učenju. Učitelj je v ta proces vključen le kot svetovalec, ki mu nudi pomoč. Uporabo te oblike strokovnjaki svetujejo predvsem zato, ker različni učenci pri učenju potrebujejo pomoč na različnih področjih. Učitelj ima tako možnost individualne pomoči posamezniku, pri tem pa lahko ostali počno druge stvari (Prav tam 125–126).

Pri tej obliki bomo izpostavili Bártimaja (10,46-52), katerega učenčevstvo smo izpostavili že prej. Deluje kot vzoren učenec popolnega učitelja, ki v odločilnem

trenutku ravna pravilno. Je samostojen, za svoje delo pa do tedaj še ni dobil navodil, pa ga je vseeno opravil odliko. Učitelj mu je ob koncu samo podal »ustno potrdilo o uspehu«. (»Pojdi, tvoja vera te je rešila!« (10,52a)) Učenec je s samostojnim delom in samoorganizacijo dosegel popoln uspeh, za kar je dobil najvišjo oceno in nato nagrado (»Tako je spregledal in šel po poti za Njim.« (10,52b))

Pri skupinski učni obliki gre za to, da učitelj organizira skupine učencev (od 3 do 7), ki skupaj samostojno delajo, kar jim je dodelil učitelj in na koncu predstavijo rezultate dela celotnemu razredu in učitelju. Ta oblika sodelovanja med učenci za doseg cilja spodbuja medsebojne odnose. Učenci so pri tem aktivni, razvijajo socialne komunikacijske spretnosti, se navajajo na načrtovanje in delitev dela, se naučijo odgovornosti, strpnosti in še mnogo drugega. Naloga učitelja poteka tako pred samim procesom, ko je treba vse dobro organizirati, morda celo pripraviti učni material, pa tudi med uro, ko jim služi za morebitno pomoč pri vsebinskih in organizacijskih vprašanjih, razrešuje spore in aktivno posluša poročila o rezultatih dela, ki so ga opravili učenci (Prav tam 130–131).

To učno obliko je Učitelj uporabil, ko je šel na goro in s seboj vzel le štiri učence (9,1-8). Skupina štirih je bila deležna posebne milosti, saj je bila deležna videnja Elije in Mojzesa, celo slišali so Očeta, ki je Učitelja razglasil za svoje ljubljene Sina. Peter, Jakob, Janez in Simon so bili prvi štirje apostoli, ki jih je poklical.

Pri delu v dvojicah gre za obliko samostojnega skupinskega dela, kot je delo v skupini, vendar pa gre tokrat za par. Pri bolj sramežljivih tipih osebnosti je ta tip skupinskega dela bolj dobrodošel, saj se učenec mora izpostaviti, medtem ko se v večjih skupinah lažje »izgubi«. Po drugi strani pa se med samo dvema učencema ne more izoblikovati toliko različnih variacij na temo. Učitelj v tem procesu sodeluje kot nadzornik, pa tudi kot morebitna pomoč (Amebis).

To obliko povezovanja učencev smo videli v 6,6b-13, ko je Jezus poslal apostole na misijon »po dva in dva« (6,7). Učitelj jim je dodelil delo, jim dal zanj navodila (6,8-11) in »material« (»oblast nad nečistimi duhovi« (6,7)), učenci pa so ga uspešno opravili (»Izgnali so tudi veliko demonov in veliko bolnikov mazilili z oljem ter jih ozdravljali.« (6,13)).

V preteklem delu smo analizirali oblike poučevanja, ki smo jih razbrali iz Markovega evangelija. Ugotavljamo, da v njem najdemo prav vse oblike, ki smo jih povzeli po knjigi *Izbrana poglavja iz didaktike*. Kljub temu da je obravnavano literarno delo zelo staro, lahko Učiteljevo delo okličemo za zelo uspešno tudi zato, ker zadostuje sodobnim smernicam za dobro poučevanje.

4.4 JEZUS – VZOR ZA SODOBNEGA UČITELJA

V tem poglavju bomo v upanju, da bodo navdihovali učitelje, izpostavili nasvete, ki smo jih povzeli po osrednjem delu evangelija.

Jezus je začel poučevati že kmalu po klicu prvih dveh od dvanajsterih. Prišel je v shodnico, kjer so množice rade poslušale Sveto pismo in razlage. Jezus je večkrat učil v zaprtem prostoru, ki je bil namenjen verskim zadevam. Takoj je pridobil njihovo pozornost, saj so ljudje začutili v Njem nekaj novega in drugačnega, celo boljšega: »Strmeli so nad njegovim naukom, kajti učil jih je kakor nekdo, ki ima oblast, in ne kakor pismouki.« (1,22) Seveda pa je poučeval tudi na prostem, kjer so ga lahko slišale tudi množice. Danes je sistem naravnan tako, da se poučuje v učilnicah, žal pa zelo redko (športna vzgoja, v primeru raznih ekskurzij, šole v naravi itn.) tudi zunaj. Obstajajo študije, ki so dokazale, da je pouk, ki izveden zunaj učilnice, če upoštevamo učenčevo pridobljeno znanje, bolj plodovit.⁸ Zato apeliramo na učitelje, naj kljub takšnim ali drugačnim omejitvam kdaj izvedejo kakšno šolsko uro izven šolskih zidov.

Jezus je za razliko od svojih predhodnikov klical ali iskal učence sam. Klical jih je na tak način, da je bil njim blizu, pri tem pa uporabil poznano besedišče. Danes, ko učilnice pokajo po šivih od števila učencev, naj bo učitelju v izziv najti »pot« do slehernega učenca. Kako vzbuditi njihovo pozornost in jih »priklicati« v odnos z učiteljem, naj bo eden izmed glavnih izzivov, ki nas bodo zanimali. V modernem času, ko je toliko dražljajev v okolici, ki budijo pozornost mladih, je toliko bolj pomembno,

⁸ Anja Lahne je v svoji magistrski nalogi z naslovom: *Pouk na prostem pri predmetu družba v 4. razredu osnovne šole* analizirala pouk na prostem po svetu.

da vsak pedagog in vzgojitelj, najde način, kako vzpostaviti »most«, ki bo učence klical v odnos z učiteljem.

Nastanek skupnosti dvanajsternih bi lahko primerjali z oblikovanjem razreda. Apostoli so bili zaključena skupina na približno enaki stopnji znanja, ki so Jezusa spremljali na poti. S tem, ko je Jezus preimenoval Simona v Petra, je pokazal koliko, mu ta pomeni. Izkazal je svojo osebno vpletenost in ljubezen, ki jo je čutil do svojega učenca. Seveda ne pozivamo v to, da bi učitelji svoje učence preimenovali, jim dajali nadimke in vzdevke, le poudariti želimo ta osebni odnos. Jezus si je vzel čas, da je preimenoval Petra in mu s tem izkazal spoštovanje in ljubezen. S tem ga je osebno, na svojevrsten način pohvalil in izpostavil pred drugimi. Dal mu je neko priznanje, česar pa so učenci danes, tako kot so bili v Njegovem času in bodo v prihodnosti, lačni.

Pošiljanje na misijon v 6. poglavju je prvi preizkus znanja in poznavanja nauka. Ko so »odmaknjeni« od Njega in polni vere, ko so na »poti« brez vseh odvečnih stvari, jim uspe, oznanjali so in »Izgnali so tudi veliko demonov in veliko bolnikov mazilili z oljem ter jih ozdravljali.« (6,13) Vendar pa njihov uspeh ni trajen. Potem, ko so spet z Njim, jim ne uspe ponoviti čudežnih ozdravljenj (9,18b). Vsak učitelj seveda mora preveriti znanje svojih učencev. Ko dvanajsterim ni uspelo, jih Jezus ni posebej grajal, raje jih je še naprej učil. Zato naj učitelj ob neuspehu učencev ne izgubi upanja, naj jih raje motivira še naprej v upanju, da bodo kmalu znanje usvojili in ob naslednjem preizkusu znanja uspešni.

Odlomek o slepcu iz Betsajde služi za prikaz zakrknjenosti apostolov. Jezus mora celo dvakrat posredovati, da prežene tega trdovratnega demona, ki izkrivlja vid. Naj to poglavje služi vsakemu učitelju v navdih zato, ker včasih nekateri potrebujejo malce več pozornosti. Niso vsi kot Levi ali Bartimaj, ki sta vse razumela brez posebne razlage. Obstajajo tudi Petri, Jakobi, Janezi, celo Jude, ki bodo učitelju v večji izziv. Jezus je za to, da bi vsi razumeli, šel do konca, kar je od današnjega učitelja utopično pričakovati (učencev je v razredu veliko več, več pa je tudi učnih težav), vendar pa naj vseeno stremijo k temu, da bi se, v želji za učence narediti kar največ, Jezusovemu zgledu vsaj približali.

Ko je Peter izpovedal vero, je bila to nepopolna izpoved. Na Jezusa je projiciral vso vednost, ki jo je imel iz Stare zaveze o preroku, ki prihaja. Ni se zavedal, da Jezus vse to njegovo pričakovanje presega. Zato si naj učitelj ta nasvet interpretira tako, da mora iskati razumevanje za nekim površinskim znanjem.

Takoj po izpovedi vere Jezus napove svoje trpljenje, smrt in vstajenje. Tu nas preseneti odziv Petra, ki Jezusa potegne k sebi in začne grajati. Ne razume, da je to Njegova usoda in da je Zanj umreti in trpeti zanje, vredno. V Petru deluje demon, ki se je hotel postaviti pred Jezusa, a ga ta takoj postavi na svoje mesto. Temu pa sledijo najpomembnejše vrstice kar se tiče Jezusovega poučevanja – navodila za učence. Odpoved sebi, vzeti svoj križ in hoditi za Njim, so tri glavne zahteve za slehernega, ki si želi postati Njegov. Vidimo, da jim poda Jezus konkretna navodila, kaj hoče od njih in jim pove tudi, kakšne bodo sankcije v primeru neupoštevanja teh pravil in kakšna je nagrada, če se bodo ravnali po njih. Učitelj naj daje konkretna in razumljiva navodila in enoto poučevanja zaključi s pozitivno noto, ki bo učence motivirala za dobro delo.

Pred drugo napovedjo trpljenja, smrti in vstajenja Marko prikaže učence kot slepe in gluhe za Besedo. Zaradi strahu ne zmorejo videti in slišati oz. ponotranjiti nauka, kar bi jih ozdravilo. Kot zdravilo jim tukaj Jezus predlaga molitev. Učitelj naj torej učence spodbuja k učenju in ponavljanju. Šele skozi predano sprotno učenje bodo imeli možnost dojeti in razumeti snov. V vrsticah, ki sledijo napovedi, zaznamo še nekaj nasvetov, ki bodo za učitelja vedno aktualni. Ko dvanajsterim razlaga o otrocih, ki v tistih časih niso bili vredni nič, jim pove, da so kot nepopisani listi, vredni največ. Jezus jih spodbuja k ustvarjanju lastnega mišljenja in vidikov. Pokaže jim, da ni nič narobe, če mislimo drugače kot drugi, celo dobro je.

V okviru tretje napovedi in kontekstu, ki ga obdaja, Jezus poučuje s primerom bogataša, ki skoraj v celoti deluje popolno, le bogastva ne želi žrtvovati. Učitelj tu poziva, da naj pri učencih spodbujamo celostnost. Ni dovolj, da se naučijo deloma oz. da se naučijo »na pamet«, snov morajo vedno tudi dobro razumeti. Naj tudi dejanja odražajo naučeno vsebino. Ne samo, da naj promovira celovitost pri učencih, tudi njegova dejanja naj jo odražajo.

Prigoda med Jezusom in slepim Bartimajem nas podučí o tem, kako se mora odzvati vzoren učenec. Kljub temu da Jezusa ni nikoli spoznal in ne ve, o čem pridiga, se odzove, kot bi se morali vsi. Iz tega dela si naj učitelj vzame k srcu, da morda tisti učenci, ki se bodo od začetka zdeli najbolj perspektivni, ne bodo najboljši. Vse je treba obravnavati enako, ker nikoli ne moremo napovedati, kdo bo najbolj uspešen. Treba je biti »odprte glave« in dopustiti možnost, da nas bodo nekateri presenetili.

Izluščimo torej glavne nasvete za učitelje, kot smo jih razumeli. Učitelj naj:

- Se približa učencu (tudi s pomočjo znanih tem).
- Ustvari osebni odnos, zna pohvaliti, grajati in dati priznanje.
- Preizkuša znanje učencev, saj bodo s tem lahko utrdili znanje tam, kjer je pomanjkljivo.
- Ne bo zamerljiv, ko bo zaradi nerazumevanja nekaterih prisiljen v dodatno delo. Naj jim bo to v izziv.
- Vedno preverja, ali je znanje površinsko ali pa je za njim tudi razumevanje.
- Daje jasna in konkretna navodila.
- Spodbuja učenje in promovira ustvarjanje lastnega mišljenja.
- Spodbuja celostnost v učenju in naj bo tudi sam v svojih dejanjih celovit.
- Preseže začetne predstave o nekaterih učencih, saj ga le-ti znajo še presenetiti.

ZAKLJUČEK

Vsak učitelj, bodisi starš, profesor ali pedagog, veren ali ne, lahko v Markovem evangeliju o Jezusu najde navdih.

Jezus je bil velik učitelj. Zavzel se je za svoje učence, jih zaščitil (4,39), jim dal vsa potrebna orodja (3,15), nudil dodatne razlage (4,13-20), prisluhnil je vsakemu, čeprav še tako majhnemu od učencev (1,40-44) in ko niso razumeli Njegovih besed, je spremenil pristop in skušal razložiti na vsem znan način, a z novo vsebino. Za to, da bi Njegove besede dosegle učence, je bil pripravljen iti do konca, do križa. Nikoli jim ni zameril neposlušnosti (9,19) in raje je začel znova. Bil je potrpežljiv in vedno našel prijazen način za razlago. Ker je poznal Staro zavezo, je drugače mislečim znal vedno dobro odgovoriti (12,28). V zameno je zahteval le ljubezen do Boga, iz katere bo zrasla velika vera v posamezniku, zaradi katere bo pripravljen poslušati Besedo in živeti po Njegovih nasvetih in se dnevno z besedami in dejanji priporočati Bogu in ga hvalil. Gnala ga je ljubezen, ki jo je kot sejalec seme, vsadil v svoje učence, ti pa so dovolili, da v njih vzklije in jo negovali, dokler niso bili pripravljeni, da svoje navdahnjeno znanje delijo oz. prenesejo na novo generacijo učencev.

Med diplomsko seminarsko nalogo z naslovom *Učenci, učenčevstvo in Jezus*, spoznavamo, kako Jezus poučuje in kako se učenci nanj odzivajo. Pri tem smo se omejili na dvanajstere in omenjali stranske osebe, ko smo primerjali reakcije enih in drugih. Zanimalo nas je tudi, kaj nekdo potrebuje, da postane učenec, in kaj je tisto, kar naredi učenca za vzornega. Bolj podrobno smo analizirali odlomke iz evangelija, ki so se nam zdeli ključni za spoznavanje učenčevstva ter Jezusa kot dobrega učitelja in zaključili s predstavitevijo Jezusove učiteljske funkcije, kjer smo želeli dokazati, da je v Njegovem poučevanju možno najti prvine, ki jih sodobni didaktiki opredeljujejo kot ključne za boljši učni proces in rezultate, ki jih izkazujejo učenci. Na koncu smo ponudili še nekatere nasvete za učitelje, ki smo jih razbrali iz besedila

Cilj diplomske seminarske naloge je bil prikazati Markov evangelij v luči poučevanja in predstaviti Jezusov način poučevanja kot večna univerzalna navodila za učitelje. Avtor

je veselo oznanilo napisal v takem duhu, da lahko vsakdo, veren ali ne, učitelj jezikov, športne vzgoje, matematike ali drugih ved, iz besedila izlušči nasvete. Ob pisanju diplomskega dela smo spoznali, da je bila Jezusova moč seveda v sinovstvu, a tudi v Njegovem obsežnem znanju. Ko je bil postavljen pred preizkus, je znal vedno pametno in utemeljeno odgovoriti. Nekatere je ta odgovor navdihnil, druge pa vznejevoljil, zaradi česar si je nakopal kar nekaj sovražnikov. Po premisleku smo prišli do zaključka, da je za vsem tem nerazumevanjem in slabo voljo strah, ki je hromil tudi srca dvanajsterih. Kljub temu da jim je Jezus vztrajno dokazoval svoje Sinovstvo, da jih je nagovarjal celo Bog Oče (9,7b), so bila njihova srca še vedno zakrknjena in dokler se jim ni direktno prikazal kot Vstali, so takšna tudi ostala. Na tem mestu se vprašamo, kaj je tisto, kar je Jezusa prisililo v tako drastičen ukrep. Odgovor je preprost: ljubezen. Ljubezen do Očeta in do svojih, ki je srčika vsega Njegovega neumornega delovanja in poučevanja.

Zaključim lahko, da je Jezus s svojimi dejanji in besedami, lahko v navdih in vzor vsem učiteljem in vzgojiteljem, ki si želijo učence izoblikovati v dobre ljudi in jim dati orodja, zaradi katerih bodo njihova življenja bolj polna.

POVZETEK IN KLJUČNE BESEDE

V diplomskem delu z naslovom *Učenci, učenčevstvo in Jezus v Markovem evangeliju* smo skušali predstaviti veselo oznanilo kot navodila za dobre učence in vernike. Najprej smo se seznanili s splošnimi dejstvi o Markovem evangeliju, potem pa obrazložili pojem učenčevstva in interpretirali osrednji del evangelija iz perspektive učenčevstva. Iz dotičnega dela smo izluščili in analizirali tiste dele, ki so se nam zdeli pomembni za predstavitev učencev in njihove formacije. Pri tem smo se omejili na dvanajstere in jim za kontrast naproti postavili še osebe, ki so se prikazale kot vzorni učenci. Posebno so nas zanimale napovedi trpljenja, smrti in vstajenja ter besedilo, ki jih zaobjema, saj smo ugotovili, da je tam najti največ neposrednega poučevanja. Ugotavljali smo, da apostoli, ki so bili deležni posebne milosti – biti ob Jezusu, niso zmogli premagati strahu in ravnati tako, da bi se izkazali. Kot vzorni učenci so se izkazali grešniki, bolni, obsedeni in ostali, ki so potrebovali pomoč.

Nalogo smo zaključili s prikazom Jezusa kot učitelja in s predstavitvijo Njegovih metod in oblik, ki ustrezajo smernicam današnjih didaktikov. Dotaknili smo se tudi teme pouka in dokazali, da tudi ta ustreza sodobnim kriterijem za kakovosten pouk. Nalogo smo zaključili s predstavitvijo nasvetov za sodobne učitelje, ki smo jih razbrali iz besedila.

Ključne besede:

Markov evangelij, Učitelj, učenčevstvo, dvanajsteri, navodila za učence, učne metode, učne oblike, kakovosten pouk.

ABSTRACT AND KEY WORDS

In this diploma thesis called *Disciples, discipleship and Jesus in Marks gospel* we have tried to present the gospel as instructions for a good disciple. Firstly we have looked at some basic information about the evangel, such as its authorship, location and circumstances in which it has been written. We have also dedicated a few words on the protagonist of the story as he was depicted by Mark. In continuance we have tried to explain what Jesus demands of each of the twelve and describe the middle part of the gospel based on the fragments that we found essential in the formation of a disciple. We have limited our analysis to the twelve but for contrastive reasons have also included some characters which have excelled as the ideal disciples. We have given special attention to the passion predictions and the surrounding writing because there we have found many words on teaching. We have found that the apostles, who have been awarded with a special kind of mercy – to be with Him, weren't able to conquer their fears and act in the best manner. Other characters have proven themselves to be the perfect students instead.

We have completed our thesis with a portrayal of Jesus as a teacher and a presentation of His methods and forms of teaching that are in agreement with the demands of modern didactics. We have also analyzed Jesus' teaching and have proven that it too agrees with the latest studies in the field of didactics. Finally we have tried to extract from the gospel some advice for modern teachers.

Key words:

Marks gospel, Teacher, discipleship, the twelve, instructions for disciples, teaching methods, teaching forms, quality teaching;

REFERENCE

Barton, Stephen C. 1994. *Discipleship and family ties in Mark and Matthew*. New York, USA: Cambridge University press.

Best, Ernest. 1981. *Following Jesus – Discipleship in the Gospel of Mark*. Sheffield, UK: JSOT Press.

Bordon, Rado. Cajnkar, Stanko in drugi. 1972. *Jezusov evangelij*. Celje: Mohorjeva družba.

Ciglar, Tone. 1995. *Človek v nastajanju*. Ljubljana: Salve.

Fausti, Silvano. 2005. *Zapomni si in pripoveduj evangelij*. Celje: Mohorjeva družba.

Glasser, William. 1994. *Učitelj v dobri šoli*. Radovljica: Regionalni izobraževalni center.

Green, Joel B.; McKnight, Scot; Marshall, I. Howard. 1992. *Dictionary of Jesus and the Gospels*. Downers Grove, USA: InterVarsity Christian Fellowship of the USA.

Izreki očetov: Talmudski traktat Pirke abot. Ljubljana: KUD Logos, 2000.

Jank, Wener; Meyer, Hilbert. 2002. *Didaktični modeli*. Berlin: Cornelsen Verlag Scriptor GmbH & Co.

Kingsbury, Jack Dean. 1989. *Conflict in Mark: Jesus, authorities, disciples*. Minneapolis, USA: Fortress Press.

Lane, William L. 1974. *The gospel according to Mark*. Grand Rapids: B. Eerdmans Publishing Company.

Malbon, Elizabeth S. 2002. »Učenčevstvo in stranske osebe v Markovem evangeliju. *Tretji dan*: 8, 11.

Martin, Ralph P.; Davids, Peter H. 1997. *Dictionary of the Later New Testament & Its developments*. USA: InterVarsity Press.

Matjaž, Maksimilijan. 2003. *Eksegeza Nove zaveze: Markov evangelij*. Skripta za učence Teološke fakultete v Ljubljani in Mariboru.

Matjaž, Maksimilijan. 2015. *Eksegeza evangelijev. »Kaj pa vi pravite, kdo sem? (Mr 8,29)*. Ljubljana: Teološka fakulteta.

Plevnik, Jože. 2005. *Evangelij po Marku: Teologija in duhovnost*. Ljubljana: Župnijski zavod Dravljje.

Radmacher, Earl D. in drugi. 1997. *The Nelson Study Bible*. USA: Thomas Nelson Inc.

Ratzinger, Joseph. 2007. *Jezus iz Nazareta*. Ljubljana: Družina.

Robbins, Vernon K. 1984. *Jesus the teacher: a socio – rhetorical interpretation of Mark*. Mineapolis USA: Fortress Press.

Rozman, France. 1987. *Marko*. Ljubljana: Nadškofijski ordinariat.

Rozman, France. 1995. *Razloženi evangeliji*. Ljubljana: DZS.

Stein, Robert H. 2008: *Baker Exegetical commentary of the New Testament*. Grand Rapids: Baker Academic.

Stock, Klemens. 2000. *Jezus – veselo oznanilo: razmišljanja ob Markovem evangeliju*. Maribor: Slomškova založba.

Sveto pismo Stare in Nove zaveze: Slovenski standardni prevod iz izvirnih jezikov: študijska izdaja. 2006. Ljubljana: Svetopisemska družba Slovenije.

Tomić, Ana. 1999. *Izbrana poglavja iz didaktike.* Ljubljana: Filozofska fakulteta, Center za pedagoško izobraževanje.

Williams, Joel F. *Učenčevstvo in stranske osebe v Markovem evangeliju.* Tretji dan (8/2002): 11–15

ELEKTRONSKI VIRI

Amebis, d. o. o. Kamnik. Thermania.net. »Terminološki slovar vzgoje in izobraževanja 2008–2009, Agencija za raziskovanje RS.

<http://www.thermania.net/slovarji/terminoloski-slovar-vzgoje-in-izobrazevanja/3474504/hevristicni-razgovor>

(Pridobljeno: 12. 2. 2016)

<http://www.thermania.net/slovarji/terminoloski-slovar-vzgoje-in-izobrazevanja/3474762/diskusija?query=debata&SearchIn=My&dictionaries=74>

(Pridobljeno: 12. 2. 2016)

The Bible Study Site. Biblical meaning of numbers.

<http://www.biblestudy.org/bibleref/meaning-of-numbers-in-bible/6.html>

(Pridobljeno: 10. 2. 2016)

<http://www.biblestudy.org/bibleref/meaning-of-numbers-in-bible/3.html>

(Pridobljeno: 10. 2. 2016)

<http://www.biblestudy.org/bibleref/meaning-of-numbers-in-bible/4.html>

(Pridobljeno: 10. 2. 2016)

<http://www.biblestudy.org/bibleref/meaning-of-numbers-in-bible/12.html>

(Pridobljeno: 10. 2. 2016)

Blue Letter Bible. The Gospel of Mark.

<https://www.blueletterbible.org/study/intros/mark.cfm>

(Pridobljeno 12. 11. 2015)

Stein, Robert H. 1994. *The method and message of Jesus' teaching*. Kentucky, USA:
Westminster John Knox Press.

https://books.google.si/books?id=mRDCqEHDqDEC&pg=PA1&lpg=PA1&dq=jesus+rabbi+mark&source=bl&ots=HdNvRvN0Z&sig=YPbQIekj-KIfIPeSnD0gZrZZjg&hl=sl&sa=X&ved=0ahUKEwji3P_lsvTKAhXC0hoKHWLaAIgQ6AEIVzAH#v=onepage&q&f=false

(Pridobljeno: 10. 2. 2016)